

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kranj

ŠTEV.: 22., LETO: XVIII

25. NOVEMBRA 1978

OB 29. NOVEMBRU

Pred nami je spet eden od naših največjih praznikov v zgodovini jugoslovanskih narodov. Praznujemo ga v svobodni samoupravni socialistični družbi in leto za letom ga častimo z novimi zmagami. Tako bo tudi letos pri nas v vsej širni domovini, ko bodo delovni ljudje na manjših ali večjih svečanostih odprli nove obrate, nove tovarne, ceste mostove . . .

Tudi v Savi se lahko pohvalimo, da smo kljub številnim težavam, tu in tam tudi z nekatereimi pomanjkljivostmi, vendarle veliko naredili, tako na področju obsega naše proizvodnje in kvalitete našega dela. Ob tem pa nas tako praznik republike kot vsak praznik naše zgodovine še bolj zavezuje in obvezuje, da vse sile usmerimo v izboljšanje razmer — medsebojni odnosi, kvaliteta samoupravljanja, varčno in še bolj kvalitetno delo.

NAŠI UPOKOJENCI SO OBISKALI SAVO

V osrednjih straneh glasila objavljamo obširno informacijo, ki smo jo pripravili tistega dne, ko so nas obiskali številni naši nekdanji sodelavci. Zavedajoč se moralnih obveznosti do ljudi, ki so mnogo prispevali k razvoju Save, ki so se marsičemu odrekli zato, da mlajša generacija dela in živi v bistveno boljših pogojih dela, smo jih sprejeli pristrčno in z odprtimi rokami.

Vemo, da je to le en delček priznanja in zahvale za njihovo delo, pa vendar so nam oni na tak ali drugačen način povedali, da jim je že to veliko.

Vsem vam, vsem delovnim ljudem Jugoslavije čestitamo k Dnevu republike in vam želimo prijetno praznovanje.

PO ČLANKU, OBJAVLJENEM
V »POLITIKI EKSPRES« 29. OKTOBRA 1978

POT NAJREVNEJŠE OBČINE NA KOSOVEM V DRUŽBO BOGATEJŠIH, V ŠKORNJIH SEDEM MILJ?

Industrijski razvoj v nerazvitem področju je pokazal preporod. Delavec, ki danes išče zaposlitev v Balkanu, mora imeti najmanj srednjo strokovno izobrazbo. Tujega strokovnjaka plačajo dnevno 250 dolarjev.

Ob prihodu v Suvo Reko, ki je bila do včeraj odročna vas na Kosovu, popotnika opozarja nase nenavadna in malo vsiljiva stavba iz betona, stekla in kovine. Stavba bi bolj odgovarjala kakemu bogatejšemu mestu za muzej ali galerijo kot pa tovarniškemu okolišu. Preseneti nas, da je v tej umetniški zgradbi restavracija družbene prehrane. Niti ta delavska restavracija gumarske in kemijske industrije »Balkan« se ne more vklopiti v ustaljene navade, kajti v njej obroki niso omejeni, ampak se je po posameznikovih potrebah in apetitu.

V isti stavbi, poleg restavracije, je tudi kuhinja, v nadstropju pa je še en gostinski objekt odprtega tipa za vse meščane oz. vaščane, kajti še sami Suvorečani si niso popolnoma na jasnem, ali žive v industrijskem mestu ali pa še v vasi.

Nekoč je bilo... Je Suva Reka vas ali mesto? Jasno je, da kraj ni več tisto, kar je bil nekoč. Preporod nekaj najrevnejše kosovske občine je prinesla industrializacija.

»Razvoj industrije v nerazvitem področju je jugoslovanski fenomen, ne samo naš. Ko smo pred 18. leti začeli graditi tovarno v Suvi Reki, kjer ni bilo nikdar nobene industrijske proizvodnje, kjer so bili edini strokovnjaki učitelj in predavatelj, seveda ni nihče verjel, pa tudi mi sami ne, da bo to pripeljalo do takšnega napredka,« pravi glavni direktor Bajram Bitići.

Prva tovarna v Suvi Reki je pričela s proizvodnjo 1964. Po uvajanju, ko je bilo mnogo začetniških in negotovih korakov, se je vse odvijalo z vrto glavo hitrostjo. Danes poleg tovarne in restavracije družbene prehrane, torej izven tovarniškega okoliša, stoji tudi savski hotel, v katerem poleg delavcev in strokovnjakov prespijo tudi poslovni gostje ker v okolici ni lepšega in udobnejšega prenočišča.

Delavci »Balkana« zaslužijo v poprečju 6.000 dinarjev na mesec, kar je za tukajšnje pogoje velika vsota denarja. Bivši živinorejci in vaški siromaki, posebej pa prva generacija njihovih potomcev so se oblikovali v izredno delaven in discipliniran delavski razred. Ko že omenjamo disciplino, smo tu slišali tudi to, da delovni čas traja od 6.–14. ure, seje, sestanki in zbori delavcev pa so po tem času. Zbori delavcev so pred dvema mesecema odločili, da ne bomo več zaposlovali delavcev brez srednje strokovne izobrazbe. Tudi prej nismo jemali delavcev starejših od 25 let, niti tistih brez osnovne šole. Danes imamo okoli 600 štipendistov na srednjih šolah in 200 na fakultetah. Od 1.100 zaposlenih je več kot 100 delavcev s fakultetno izobrazbo – pravi Đafer Gaši, pomočnik glavnega direktorja. Suva Reka je majhen kraj. Delavci »Balkana« žive tudi v okoliških vaseh in zaselkih. Gradnja lastne hiše stane v tamkajšnjih pogojih mnogo manj kot v velikih mestih, pa vendar so zadnji dve leti odobrili za gradnjo skupaj 20 milijonov dinarjev.

Ni nobenih skrivnosti. Ocena delovnih mest in točkovanje opravljenega dela živita pri nas že 6 let. Lani smo to samo prilagodili zakonskim predpisom. Delamo za tržišče, ne za zaloge. Vso akumulacijo smo do nedavno vlagali v razširjeno reprodukcijo. Ni nas sram priznati, da je boljši od nas, zato imamo sedaj zaposlenega tudi inozemskega strokovnjaka, ki ga plačamo 250 dolarjev na dan za licence pa dajemo na leto 200 milijonov dolarjev, pravi Bajram Bitići.

Ljudje iz Balkana enostavno pojasnjujejo, zakaj dajejo takšne vsote drugim. Rekli so nam namreč, da 200 milijonov za licence ni veliko, če tem sledi izdelek, ki se splača in bo njegov finančni efekt še za 300 milijonov dinarjev večji.

V tovarni imajo tudi svojo ambulanto z nekaj bolniškimi posteljami za nujne primere. Suva Reka danes, to je »Balkan«, »Balkan«, to je Suva Reka. Tako nam je rekel Bećir Kući, predsednik konference SSRN iz Suve Reke.

Milan Vujisić

NOVICE

ZAKAJ HOČEJO V BOROVU GRADITI TOVARNO SINTETIČNEGA KAVČUKA?

Kombinat gume in obutve Borovo, ki ima 17.800 zaposlenih, sporoča: do konca leta bomo izdelali 20 milijonov parov usnjene in gumijaste obutve, 520.000 radialnih diagonalnih gum za tovornjake in traktorje in pa 9000 ton raznega gumijastega tehničnega blaga.

Ta orjak se po zaslugi kakovosti, zmernih cen in lepo oblikovane obutve vedno bolj uveljavlja tudi na svetovnem trgu. Kot nam je pred kratkim povedal Nenad Krekić, predsednik poslovnega odbora, bodo letos izvozili približno 10 milijonov parov razne usnjene in gumijaste obutve v vrednosti 56 milijonov dolarjev.

Do leta 1980 načrtujejo graditev petih novih tovarn, in sicer tovarno obutve, tovarno lepila, novo tovarno za poliuretane, obrat klinastih jermenov ter sodobno obdelovalnico. Nova tovarna obutve ne bo odvečna zmogljivost, čeprav je morda na prvi pogled tako videti. V njej ne bomo zaposlili novih delavcev. Delovni pogoji bodo po zaslugi sodobnih strojev na svetovni višini, sedanja proizvodnja čevljev pa naj bi se povečala od 9 milijonov parov na 13 milijonov parov letno. Tako želimo povečati produktivnost, po sedanjih predračunih pa naj bi nas tovarna veljala približno 707 milijonov din, nam je dejal Nenad Krekić.

Za razliko od nove tovarne čevljev, kjer ne bodo zaposlili nobenega novega delavca, bo tovarna poliuretana zaposlila 95 delavcev, tovarna lepila 45 in obdelovalnica 125. Vse zmogljivosti naj bi veljale 1,5 milijarde din. Na pripombo, češ, da je program preveč ambiciozen, odgovarjajo v kombinatu, da tako kot delajo oni, delajo tudi drugi, le s to razliko, da je Borovo malce v zamudi. Navedene investicije sodijo namreč v njihov srednjeročni razvojni program, ki ga bodo morali zdaj uresničiti v prihodnjih dveh letih.

– Vsi, od prvega do zadnjega se trudimo, da bi vse dokončali v roku, saj vemo, da se v primeru, če se gradnja zavleče, izgubi logika naložbe, je dejal Krekić.

Med problemi, ki jih je treba nujno rešiti, je omenil veliko koncentracijo delavcev. V kombinatu je zaposlenih 14 tisoč delavcev, ki v Borovu tudi živijo.

– Veliko naših delavcev biva v neprimernih stanovanjih in nenehno priseljevanje povzroča velike stroške. Spoznali smo, da je čisto vseeno, ali gradimo tovarne v samem Borovu ali pa denimo v Džakovu. Če gradimo tovarno v Borovu, bomo morali zidati nova stanovanja. Samo banalen primer: zdaj gradimo novo parkirišče, ki nas bo stalo 15 milijonov din. Zato smo pripravljene vlagati v razvoj nerazvitih in tam graditi tovarne...

Ta hip je za gospodarsko dejavnost izredno zanimiva vest, da bo Borovo ob že obstoječi proizvodnji obutve in gume začelo proizvajati tudi sintetični kavčuk. Kaj pravijo tu o tej potezi?

Po mnenju odgovornih ljudi v kombinatu je Jugoslavija ena redkih držav, ki ne izdeluje niti ene vrste umetnega kavčuka. To je narobe, saj smo razvijali predelovalne zmogljivosti, ne da bi imeli surovinsko bazo, kar se nam maščuje, kajti odvisni smo od uvoza. Na pripombo, da tudi v Sisku in Zrenjaninu gradijo tovarne sintetičnega kavčuka in da so tri tovarne preveč, med drugim odgovarjajo:

– Imamo surovinsko bazo in pri tej proizvodnji se bomo oprli na program Ine. Nedopustno je, da smo doslej to možnost zanemarjali. Navsezadnje svojega obstoja ne moremo opirati le na proizvodnjo obutve, katere donosnost je znana. Naš program se ne bo prekrival z že obstoječimi, deset let izkušenj v proizvodnji plastike pa nam med drugim jamči, da bomo uspeli.

Borovo je tudi eden pomembnih izdelovalcev pnevmatik. Povedali so, da je bil pred 15 leti pripravljen nekakšen dogovor o delitvi dela v tej panogi, vendar so kmalu vsi začeli delati vse.

Danes je dogovor pozabljen. Imamo veliko proizvodnjo gum za tovornjake in traktorje, tako da se na domačem trgu spopadamo z drugimi. Zato smo se podali na tuj trg in to morajo storiti tudi drugi, saj je naš trg premajhen za vse. Navsezadnje zmogljivosti niso »podvojene«, če gredo izdelki na tuj trg.

ČLANEK O ENERGETIKI

Janez Jereb, dipl. inž.

PARA ELEKTROENERGIJA

Ko so se dnevi ohladili, se je marsikateri Savčan zazrl v termometer in — ko je ugotovil, da je pod 20 stopinjami Celzija — pomislil, da bodo energetiki kmalu »zakurili«. S tem je bila njegova

kurišče. Ta proces stalno spremljajo kemiki iz RTI, ki ugotavljajo kvaliteto vode, analizirajo kvaliteto goriva in kvaliteto zgorevanja. Tesno sodelovanje vseh je nujno potrebno, tako kot znanje in

strogi izbiri kondenčnih loncev itd.

Kot drugi energetski vir, ki ga v Energetiki proizvajamo, je komprimiran zrak, v devetih kompresorjih, ki so v štirih različnih prostorih, lahko okoli 1 MW električne energije spremenimo v energijo stisnjenega zraka pod tlakom 6 ali 15 bar. Zato je treba veliko truda, saj nadzor nad delovanjem, stalna popravila in zamenjava delov, ki se izrabljajo, zahtevajo kvaliteto delo vzdrževalcev. Zaradi konstrukcije kompresorjev je v komprimiranem zraku še veliko vode in olja, tako da so upravičene pritožbe porabnikov nad kvaliteto komprimiranega zraka.

Istočasno pa je upravičena pritožba energetikov nad porabniki, saj le-ti to dragoceno obliko energije prav slabo uporabljajo, saj jo skozi razne netesnosti in izpihovanja skoraj 30 odstotkov brez koristi izgubimo. V enem letu bi lahko za ta denar kupili novo kompresorsko enoto!

Industrijska hladilna voda je tretji energetski vir, ki prav tako zahteva dovolj pozornosti vzdrževalcev. Črpališče na reki Savi zahteva pogoste kontrolne posege, saj je reka čedalje bolj onesnažena, polna polivinila, pločevink in drugega materiala, ki zamaši dovod vode do črpalk. Brez hladilne vode pa, vemo, takoj obstane vsa proizvodnja, saj okoli 10 MW električne energije, ki poganja proizvodne stroje, zahteva okoli 1200 kub. m/h hladilne vode v obtoku. Pri tem je del tozda TAP že manj odvisen od onesnaženosti reke Save, ker ima zaprt tokokrog hladilne vode. Kapacitete obeh hladilnih sistemov — odprtega in zaprtega — postajajo premajhne, tako da že načrtujemo povečanje zaprtih hladilnih sistemov in sčasoma popoln prehod na zaprte sisteme, ki omogočajo kontrolo kvalitete hladilne vode. Ti zaprti sistemi zahtevajo še posebno skrbno analizo

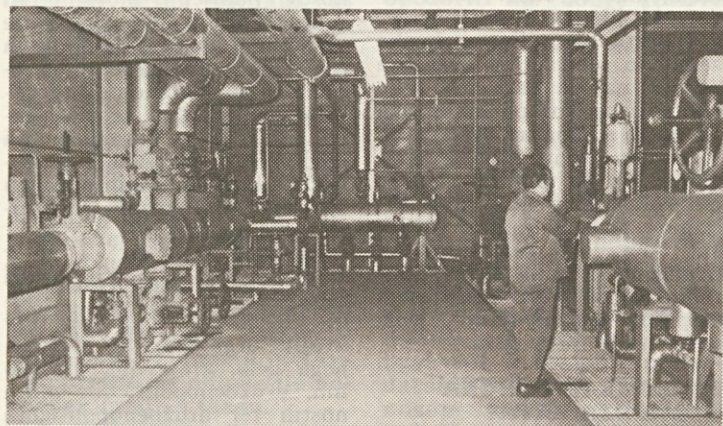
vode, saj se prav lahko zgodi, da se močno poveča korozija jeklenih delov.

Energetika prav tako bedi nad pretvorbo pare in električne energije v toplotni postaji tozda TAP, kjer se para reducira na ustrezne tlake in kjer se pripravi vročevodni sistem, vakuumski sistem itd. Veliko dela vložijo vzdrževalci tudi v vzdrževanju glavnih cevnih razvodov, saj je v naši DO na lokaciji Labore položenih že več kot 20 km cevi različnih premerov in kvalitet, ki zahtevajo stalno obnavljanje. Poleg vzdrževanja pa energetski vzdrževalci montirajo tudi veliko novih instalacij, saj v sodelovanju s skupino iz mehanične delavnice priključijo skoraj vse preše, izvedli so vse cevne instalacije v novi zgradbi mehanične delavnice itd.

Poleg proizvodnje energetskih virov in vzdrževanja pa je v tozdu Energetiki še projekcija, ki v sodelovanju z vodstvom DO projektira skoraj vse instalacije — elektro in cevne — ki so potrebne pri stalni rasti DO. Tako je sedaj v delu projektiranje instalacij, ki so vezane na V fazo izgradnje tozda TAP.

Skladno z rastjo DO pa mora rasti tudi kapaciteta tozda Energetika in tako so v zaključni fazi razgovori o nabavi centrifugalnega kompresorja, ki bo gnan s parno turbino in bo pokrival potrebe po komprimiranem zraku približno do leta 1985. Prav tako so v delu načrti za nabavo novega kotla, ki naj zagotovi 100 odstotno rezervo, in načrti za izdelavo zaprtih hladilnih sistemov. Ker pa je dobava novega kotla vezana na dobavni rok dveh let, je za ta vmesni čas nujna obnovitev gorilcev in avtomatike na kotlih TPK.

Seveda pa imamo tudi načrte, ki bodo v nekaj mesecih uresničeni: za razširitev strojnice črpališča na Savi; za izdelavo transporterja za odvoz pepela izpod parnega kotla in še več manjših načrtov, ki naj pomagajo k boljšemu počutju sodelavcev, k še boljšim medsebojnim odnosom, saj se zavedamo, da se le v delovni sredini, ki je složna, morajo uresničiti naši skupni cilji — za še lepši in boljši jutri.

Glavna reducirna postaja v kotlarni

»zveza« z energetiki prekinjena. No, ker pa tozda Energetika v Savi ni zadolžen samo za ogrevanje, naj zapišemo, kaj se v tem tozdu dogaja, kako živi.

Približno 70 zaposlenim sodelavcem je zaupana proizvodnja in razdelitev naslednjih energetskih virov: pare, elektroenergije, industrijske hladilne vode, komprimiranega zraka, pitne vode, vakuumskega sistema, sistema vroče vode pod tlakom 20 bar in še ogrevanje in prezačevanje vseh prostorov.

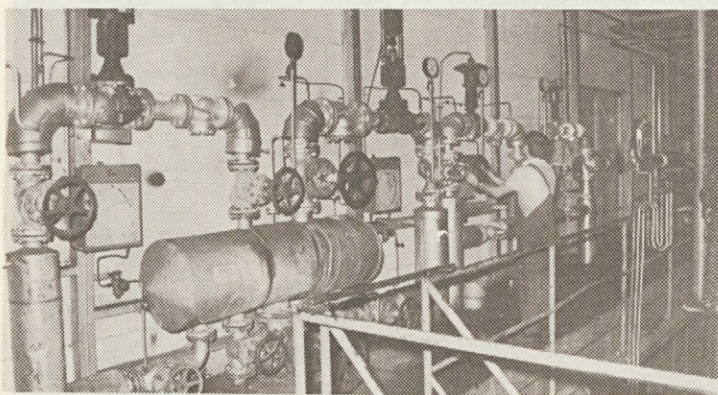
Glavni energetski vir je vodna para, ki jo zaenkrat proizvajamo še v 5 različnih parnih kotlih v obratu II in v dveh kotlih v obratu IV. Kotla v obratu IV. kurimo z mazutom in sta moči 3 MW. Najstarejši parni kotel v obratu II, izdelek fa. Krupp, moči 10 MW, je v stari kotlarni; trije kotli, kurjeni z mazutom, izdelek fa. TPK Zagreb, stojijo v provizorični kotlarni. V novi kotlarni obratujemo s kotlom fa. W. B., moči 35 MW in je trenutno še kurjen z mazutom. Prav te dni polagajo zunanji izvajalci plinovodno omrežje do kotlarne in tako bomo predvidoma že januarja 1979 v tej kotlarni uporabljali zemeljski plin.

Kurjenje kotla pa ne pomeni samo zgorevanje goriva; za energetike je to delovni proces, v katerem v tesni zvezi sodelujejo: dežurni vzdrževalec, ki skrbi za dovod industrijske vode v vodarno; dežurni vodnik, ki skrbi za pravilno delovanje vseh naprav, ki vodo kemično očistijo vseh snovi; kurjač, ki skrbi za pravilno delovanje črpalk za dovod pripravljene vode v kotel in za dovod in zgorevalnega zraka v

sprotno spremljanje vseh novosti na tem področju. In vendar kljub vsemu se pojavijo napake, napake, za katere je vzrok materialna ali človekova krivda — napake, ki se takoj čutijo v celem kolektivu Save, saj brez energetskih virov obstane vsak delovni proces.

Vodenje procesa s tako velikim pretokom energije nalaga veliko odgovornost vsem zaposlenim. Pri tem se jasno kaže pomembnost družbene samozaščite, saj lahko zastoj v energetiki ogrozi uresničevanje proizvodnih načrtov. Vendar razprave na zborih delavcev, predlogi sindikalnih skupin in odločitve delavskega sveta kažejo na veliko zavzetost pri uresničevanju postavljenih nalog.

Dokler je bila Energetika zaupana samo skrb za proizvodnjo in razdelitev pare, je bila poraba pare premlada, ne zbirana. V letu 1975 pa je Energetika prevzela še nadzor nad porabo pare in rezultat je nadvse vspodbuden, saj se je od 1975 do 1977 zmanjšala poraba pare za proizvedeni kg proizvodov za okoli 38 odstotkov. Pri tem se je vsako leto zmanjševala poraba goriva in tako bomo predvidoma v letošnjem letu porabili le okoli 85 odstotkov goriva v primerjavi z letom 1975. V tem času je porasla proizvodnja izdelkov za okoli 20 odstotkov. Tak rezultat je odraz visoke delovne zavesti, ki se kaže z vestnim izpolnjevanjem nalog, danih energetskim vzdrževalcem ter s pravilno odločitvijo vodstva o potrebnem izkoriščanju odpadne tople vode; o kvalitetnem nadzoru nad ventili; o

Toplotna postaja v TAP

SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

TOMISLAV JANTOL, mr.

Zelo pomembno je, da ljudje doumejo da so od učinkovitega sistema družbene samozaščite odvisni njihovi lastni interesi, vendar ne le posamični in posebni, temveč tudi splošni in skupni.

Kadar občani z molkom varujejo svoje soobčane, ki si prilaščajo družbeno premoženje, je to znamenje, da ta čut za skupnost v njih še ni dozorel.

Cemu naj bi v sedanjem trenutku posvetili največ pozornosti: področju institucionalnega in normativnega dogra-

jevanja sistema SLO in družbene samozaščite, aktivnosti vzgojno-izobraževalnih in komunikacijskih dejavnosti ali kadrovskemu vidiku tega problema, idejno-političnemu delovanju družbenopolitičnih organizacij in drugih subjektivnih sil ali pa vsem tistim aktivnostim, ki pospešujejo razvoj družbenih navad občanov in delovnih ljudi, da se soočajo s problemi obrambe, zaščite in varnosti kot s svojimi vsakdanjimi naloga-

KONEC

LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

V tej številki začnemo objavljati prispevke tov. Božidarja Periča, ki ga je pripravil za naše glasilo. Spregovoril je predvsem o nekaterih vprašanjih, na katerih temelji družbena samozaščita. V nadaljevanju pa so bo dotaknil tudi konkretnih nalog pri uresničevanju družbene samozaščite v naši DO, predvsem s strani DPO in posameznih nosilcev družbene samozaščite.

Glede na to, da so v naši družbenopolitični aktivnosti idejno politična izhodišča in načela družbene samozaščite mogoče premalo razjasnjena in razumljiva, bi spregovoril o nekaterih stvareh, na katere temelji družbena samozaščita.

1. DECENTRALIZACIJA IN PODRUŽBLJANJE VARNOSTI

V skladu z načeli marksizma, da se mora oblast v imenu delavskega razreda in

delovnega ljudstva spremeniti v oblast delovnega ljudstva samega, smo pri nas že l. 1950 sprejeli prvi zakon o ustanovitvi delavskih svetov, ki je pomenil začetek decentralizacije države ter začetek gradnje naše samoupravne družbe.

Takšna zahteva naših družbenoeconomijskih in družbenopolitičnih odnosov v katerih država vse bolj spreminja svojo vlogo in dobiva pomen edinega dejavnika v usmerjanju družbenega razvoja vključuje tudi nujno, da na področju varnosti in zaščite zasledimo oba procesa, to je decentralizacijo državnih pristojnosti in podružabljanja varnostnih zadev. Iz tega izhaja, da je za izgradnjo in utrjevanje samoupravljanja nujno potrebno podružabljanje varnosti kot komponente naših družbeno ekonomskih in družbeno političnih odnosov. Vemo, da sistem samoupravljanja daje besedo o vseh družbenih odločitvah delovnim ljudem in

občanom združenim v samoupravnih in družbenopolitičnih organizacij in skupnosti in bi nastalo protislovje, če bi v usmerjanju in delovanju varnosti bilo drugače.

Splošno povedano: Ne moremo predstavljati celovitega samoupravnega odločanja brez odločanja o varovanju vsega, s čimer delovni ljudje neposredno gospodarijo.

Iz tega je razvidno, da potreba po podružabljanju varnosti ni umetno skonstruirana ideja, marveč odsev tistih zadev, ki jih samoupravni razvoj postavlja z lastno logiko samo po sebi. To je resnična zadeva našega časa in vsako obotavljanje bi pomenilo, da se tudi samoupravljanje ne more uveljaviti kot celovit odnos. To pa je tudi odgovor na vprašanje, zakaj uveljavljamo podružabljanje varnosti. Razvoj samoupravnih družbenoeconomijskih in političnih odnosov pa pogojujejo stopnjo podružabljanja varnosti in zaščite družbe.

2. KAJ JE DRUŽBENA SAMOZAŠČITA?

Družbeno samozaščito definiramo kot samoupravno zasnovano zagotavljanje zaščite

te socialističnih samoupravnih odnosov ter varnosti delovnih in življenjskih razmer, pojmovanih v najširšem smislu. To pomeni, da v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela delovni ljudje in občani sami na podlagi ustavnih določil organizirano razvijajo samozaščitne aktivnosti ter preučujejo in odpravljajo ogrožanje ustavne ureditve, različne pojave oblike vznemirjenosti, ogrožanje samoupravnih in družbenih odnosov, politično, moralno ali materialno škodo, ogrožanje življenja ali zdravja delovnih ljudi in druge varnostne problematike. Vidimo, da družbeno samozaščito tvorijo številne in različne posamezne ali med seboj povezane aktivnosti, ukrepi in dejanja, ki jih izvajajo posamezniki, organizacije in organi.

Povedali smo že, da so v »podružbljeni varnosti« nosilci samozaščite delovni ljudje in občani, organizirani v svojih organizacijah združenega dela, krajevnih, interesnih, družbenopolitičnih skupnostih ter družbenopolitičnih in drugih družbenih organizacijah.

(SE NADALJUJE)

Ostro oko in mirna roka, za dober rezultat pa je potrebna tudi vaja.

Po programu dopolnilnega izobraževanja in usposabljanja na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite za leto 1978 je koordinacijski odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito DO SAVA organiziral za predsednike odborov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito vseh tozdov in DSSS ter nekatere pripadnike narodne zaščite in člane štaba civilne zaščite preizkušanje v streljanju z vojaško pištolo.

Streljanje je bilo organizirano dne 4. 11. 1978 in 10. 11. 1978 na strelišču pri Puškarni.

Od povabljenih 45 članov kolektiva Save se jih je strelskega urjenja udeležilo 37.

Kljub zelo hladnemu vremenu so bili rezultati dobri in v primerjavi z lanskoletnimi rezultati ugotavljamo napredek v natančnosti streljanja.

Ob koncu strelskega urjenja so bili vsi udeleženci zadovoljni s svojimi dosežki in so izrazili željo, da bi v tak način dopolnilnega usposabljanja vključili sistematično vse tiste delavce, ki so pripadniki narodne zaščite in enote reda in varnosti.

Koordinacijski odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito bo o tem predlogu razpravljajal na prvi naslednji seji, obenem pa tudi ugotavljal materialne možnosti za izvedbo streljanja tudi z ostalim pehotnim orožjem kot sta polavtomatska puška in avtomat.

Referent za LO:
Vladimir Lacko

Razsežnost podružbljanja: ženska v splošni ljudski obrambi (foto Z. Jankovič)

ČAS ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Mika Špiljak, predsednik sveta ZSJ, je odgovoril za sredstva obveščanja v OZD in za sindikalni tisk na več vprašanj o 8. kongresu ZSJ, ki bo v Beogradu od 21. do 23. novembra letos. Iz Informatorja sveta Zveze sindikatov Jugoslavije in zveznih odborov sindikata, povzemamo tisti del odgovorov tov. Mika Špiljaka, ki se nanašajo na konstituiranje združenega dela in urejevanje dohodkovnih odnosov.

Tovariš Špiljak, na čem bo osnovni poudarek tega kongresa? V čem se bo razlikoval od prejšnjega, sedmega kongresa?

Najprej bom povedal, v čem si bosta kongresa enaka. Enaka bosta v pristopu, kako naj se v reševanju vsega, kar je dala ustava, v odločanju v imenu delavcev preide na odločanje delavcev samih v tozdu.

Razlikujeta pa se po tem, ker smo na prejšnjem kongresu imeli samo ustavo, zakon o združenem delu pa se je šele pripravljaj. Zdaj pa že imamo veliko praktičnih rešitev, kako naj to, za kar smo se v družbi opredelili, uresničujemo. Pa tudi naš delavski razred je zrelejši za samoupravno šolo, skozi katero je šlo gradivo, in za uresničevanje svoje »delavske ustave«. Torej, imamo priložnost, da na osmem kongresu spregovorimo o prvih rezultatih pri uvajanju zakona o združenem delu, o uspehih, o tistem, kar je dobro, pomanjkljivo in slabo.

Kako ocenjujete rezultate pri konstituiranju združenega dela?

Mislím, da smo na področju, ki je bilo in bo v središču pozornosti sindikalne organizacije, pripeljali h koncu začetni del dela. Pripravili smo veliko družbenih dogovorov in sprejeli samoupravne sporazume in z njimi približali, uredili odnose po »črki« zakona o združenem delu. Vendar nas čaka še pomembni del dela, da te dogovore in sporazume osvobodimo formalizma, ki je še prisoten, ter da načelno odločitve in zakonske rešitve spremenimo v samoupravno življenje, da bo sistem kar najpopolneje deloval.

Na kongresu bomo opozorili, da je še nekaj ostankov starega. Tozdi, ki to niso — so preveliki ali premajhni, v katerih se samoupravljanje ne more uspešno razvijati, če resnično ne postanejo tozdi po zakonu o združenem delu. Opozorili bomo tudi, da so se dohod-

kovni odnosi znotraj delovnih in sestavljenih organizacij med tozdi šele začeli ustpostavljati. Povedali bomo, da smo pri delitvi po delu in rezultatih dela veliko delali, dosegli določene rezultate, vendar smo v mnogih primerih šele na samem začetku. Poizkusili bomo na vseh teh področjih opozoriti na dobre rešitve in slabosti, pripravili bomo sklepe za našo nadaljnjo akcijo.

KLJUČ — DOHODKOVNI ODNOSI

Kot vidimo, je bistvo v razvijanju dohodkovnih odnosov?

Področje dohodkovnih odnosov, znotraj DO in sestavljenih organizacij, postaja danes ključna vez nadaljnega razvoja samoupravnih in skupnih gospodarskih odnosov. Tem odnosom moramo posvetiti največ pozornosti, ker brez pravilno rešenih samoupravnih dohodkovnih odnosov ni družbene pa tudi ne ekonomske motivacije za uspešno gospodarjenje in ustvarjanje večjega dohodka, pa tudi princip delitve po delu se ne bo mogel uresničiti.

Zato se moramo odločno upreti čakanju, pasivnosti in vsakemu omahovanju pri uresničevanju zakona o združenem delu, takšnega čakanja pa je veliko. O tem bom nekaj več tudi sam govoril v referatu na 8. kongresu.

Vendar se del, in to pomemben del dohodka, porabi izven OZD za splošne družbene potrebe, združeno delo pa je do sedaj slabo vplivalo na njegovo porabo. Kako bi delavski razred obvladal tudi ta del dohodka?

Delovni ljudje danes le deloma izrabljajo pravice, ki jih po vseh določilih imajo, da bi lahko vplivali tudi na ta del dohodka. Niso še zagospodarili delu dohodka, ki se odvaja za splošne družbene potrebe, in ne v odločanju o njegovi uporabi.

V skupščini in SIS, v vseh organih, v katerih se o tem odloča, pa so izvoljeni delegati, katere je predlagala sindikalna organizacija, zato mora tudi nositi odgovornost za njihovo delo.

Če je, na primer, tako kot danes, gospodarstvo preveč obremenjeno, če nima dovolj vpliva na omenjena odvajanja in uporabo sredstev, potem je tudi sindikat delno odgovoren, sindikat kot organizacija razreda, ki

mora odkrivati slabosti, opozarjati na odpore in pomagati proizvajalcem, da kar najhitreje zagospodarijo z dohodkom in sistemom v celoti, kot je to predvideno z ustavo in z zakonom o združenem delu.

ŠE PREMALO USTVARJAMO

Omenili ste eno od zelo aktualnih vprašanj tega trenutka: pešanje reprodukcijske sposobnosti gospodarstva. Boste v referatu na 8. kongresu o tem rekli kaj konkretnega?

Ni zbora, na katerem ne bi v zadnjih mesecih o tem govorili delavci: Prišli smo do tega — to bomo na kongresu povedali — da se postavlja resno vprašanje, kdo nosi razvoj, združeno delo ali kdo drug.

Že tretje leto naše gospodarstvo neprekinjeno razpolaga z manjšimi sredstvi za reprodukcijo, to pa je usmeritev, ki jo moramo zaustaviti, ker je v nasprotju z vsemi sprejetimi idejnimi in družbenoekonomskimi opredelitvami.

Vendar moramo istočasno pogledati, če tudi sindikat tam, kjer s svojimi stališči do samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka (pri osebnih dohodkih in skupni porabi) sam ne prispeva k temu zmanjšanju. Opozoriti moramo tudi na drugo stran tega problema, ki ga pogosto mimoidemo, to pa je nizek dohodek. Skupni dohodek, ki ga ustvarjamo, je manjši od tistega, ki bi ga z razpoložljivimi zmogljivostmi in z boljšo produktivnostjo lahko imeli. Ta skupni dohodek pa ne more pokriti vseh potreb in to je glavni in osnovni problem.

OSEBNI DOHODKI PO DELU

Področje ustvarjanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke je eno ti-

stih, v katerih je, kljub določilom ZZZ, največ težav in nesporazumov. Prosimo vas, da nam poveste nekaj več o rezultatih in problemih, ki se pojavljajo pri sprejemanju (iskanju) osnov in meril za dodelitev osebnih dohodkov?

Imamo izredne rezultate, vendar v celoti ni niti ene OZD, ki je delitev osebnih dohodkov v celoti izpopolnila in ne bi imela več kaj narediti. Tam, kjer so našli pravilna merila in kriterije, so bili rezultati hitro vidni: produktivnost dela je povečana za 15 do 20 odstotkov, zmanjšali so se izostanki z dela, vidno se je povečal dohodek in izboljšali medčloveški odnosi. Ponekod pa so v novo obleko oblekli stare pravilnike, kot osnova delitve je ostal predpostavljani, ne pa resnično delo, višina OD pa je še v veliki meri odvisna od formalnih kvalifikacij, ne pa od resničnega delovnega prispevka delavca, zato tudi ni prave stimulacije za boljše rezultate.

Naloga, ki nas čaka pri delitvi osebnih dohodkov, je zato stara in nova. V vsakem tozdu in delovni skupnosti bi morali ugotoviti takšna merila za vsakega posameznika, ki bi bila odvisna od količine in kvalitete opravljenega dela, od prihrankov, odgovornosti in posebej od pogojev dela. Pogoji dela so v naših pravilnikih zanemarjeni in to že postaja resen družbeni problem. Premalo smo storili tudi pri ugotavljanju meril za minulo delo, čeprav je to zelo pomembno vprašanje. Kot sindikat ne moremo biti zadovoljni, dokler vsak delavec ne bo nagrajevan po delu in rezultatih dela in dokler ne bo zainteresiran, ne samo za svoje delo, temveč tudi za delo svoje organizacije.

Prevedel
L. M.

RADIALNI TOVORNI TUBELESS PLAŠČI

Tubeless radialni plašči, ki se montirajo na stromoramenska 22,5" platišča, so namenjeni za tovorna vozila in avtobuse. Vozila, ki uporabljajo to novo vrsto pnevmatike, morajo biti opremljena s posebnimi stromoramenskimi platišči, ki imajo nagib rane 15 stopinj Celzija, medtem ko je pri 20" platiščih ta nagib samo 5 stopinj Celzija.

Veliko tujih proizvajalcev pnevmatike je že vpeljalo proizvodnjo 22,5" radialne pnevmatike. Prav tako tudi proizvajalci vozil vse pogosteje opremljajo izdelke s to vrsto pnevmatike. Gotovo obstajajo utemeljeni razlogi za uvedbo te tehnološke novosti.

Že na prvi pogled opazimo nekatere prednosti plaščev za montažo na stromoramenska

V tabeli je upoštevano, da ima avtobus ali tovornjak v kompletu 7 koles (6 + 1 rezerva). Prihranek pri teži je očiten in pri tej dimenziji znaša skoraj 200 kp ali 27 odstotkov pri enem kompletu koles.

Poleg manjše skupne teže in manjšega števila sestavnih delov so zaznavne tudi nekatere druge prednosti. Vozila opremljena z 22,5" radialnimi pnevmatikami, imajo boljše hlajenje zavor zaradi večje razdalje med platiščem in zavornim bobnom. Plašč zračnice ima tudi boljši odvod toplote iz plašča preko dna platišča, medtem ko pri običajnem plašču zračnica in ščitnik predstavljata nekakšen jez za odvod toplotne. Pri 20" platiščih prihaja do trenja med zračnico in plaščem; kar je škodljiv pojav, njihova slaba stran pa je tudi, da se ob prebodu zračnica raztrga in zrak naenkrat uide iz nje. Glede na to so boljši plašči brez zračnice, tj. 22,5" radialni tovorni plašči. Če pride do preboda pri tem plašču, zrak ne zapusti notranjosti plašča v trenutku, saj se plašč ne raztrga kot zračnica in zrak uhaja iz njega počasneje. Zato pride do nenadnega zanašanja

vozila. Iz praske je znano, da imajo plašči brez zračnic - tubeless plašči veliko manj defektov in da manjkrat pride do vžigov. Tudi pri protektiranju pri tej vrsti pnevmatike ni nobenih težav.

Plašči za montažo na stromoramenske naplatke spadajo v kategorijo nizkoprofilnih plaščev. To pomeni, da je razmerje med višino in širino prečnega preseka plašča približno 0,8, kar pomeni, da je razdalja med platiščem in stično ploskvijo s cestiščem manjša in zaradi tega sta bočna stabilnost in vzdrževanje smeri vožnje bolj izraženi in izboljšani v primerjavi z 20" platišči, pri katerih je razmerje nekaj več kot 0,9.

Montaža in demontaža 22,5" radialnih plaščev se opravlja strojno ali ročno. Oba načina se načelno izvajata enako kot pri potniški tubeless pnevmatiki. Poleg vseh teh karakteristik 22,5" radialnih plaščev, je omembe vredno tudi, da ima enodelno platišče večjo odpornost proti koroziji kot večdelno 20" platišče.

Ker je do sedaj prihajalo do napačnih mnenj pri zamenjavi 20" z 22,5" pnevmatiko, je treba poudariti, da se plašč:

7.50R20
8.25R20
9.00R20
10.00R20
11.00R20
12.00R20

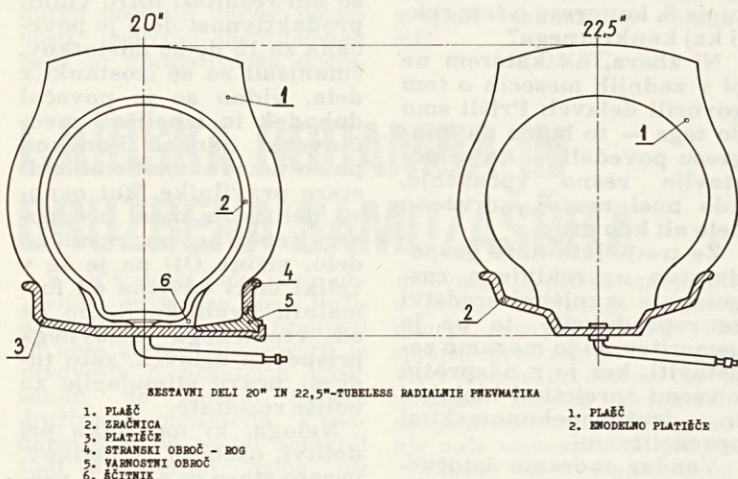
zamenja s plaščem
zamenja s plaščem
zamenja s plaščem
zamenja s plaščem
zamenja s plaščem
zamenja s plaščem

8R22,5
9R22,5
10R22,5
11R22,5
12R22,5
13R22,5

Ta razpredelnica izhaja iz enakomernosti zunanjih primerov in nosilnosti posameznih in ustreznih plaščev, tj. ustreznih dimenzij plaščev.

Radialni plašči 22,5" imajo bodočnost. To vrsto pnevmatike uporabljajo za prvo vgraditev pri znani zahodnoevropski proizvajalki vozil: Daimler-Benz (60-70 % vseh

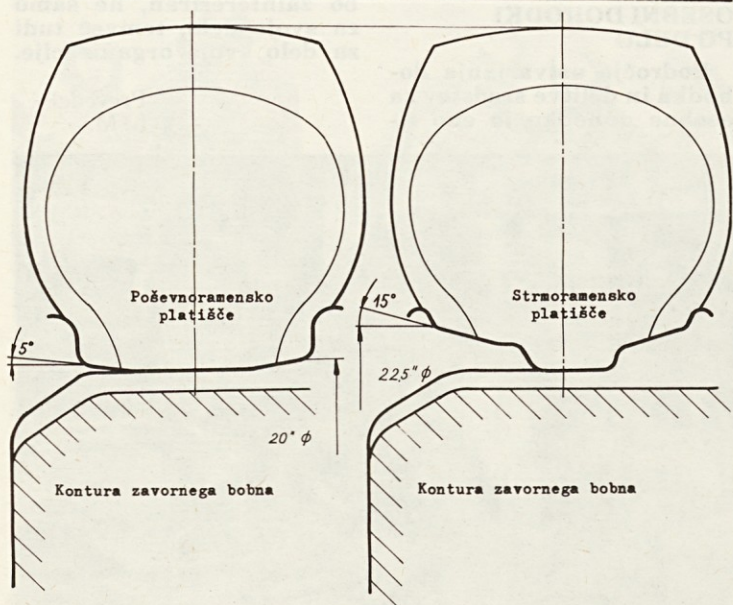
tovornih vozil in avtobusov), Magirus-Deutz, Volvo, MAN in drugi. Realno je pričakovati, da se bo ta vrsta pnevmatike v bližnji prihodnosti uporabljala namesto dosedanje 20" tudi pri nas. Zato je od proizvajalcev in uvoznikov vozil odvisno, kdaj in v kolikšni bo potreba po 22,5" radialni tubeless pnevmatiki.

platišča. Ena največjih prednosti 22,5" radialnih tubeless plaščev je, da jih vgradimo na enodelno platišče, tako da tvorita plašč in platišče zaključeno celoto, medtem ko montiramo 20" radialni plašč na večdelno platišče. Potrebni sta še zračnica in ščitnik, tako da ima kompletno kolo šest ele-

mentov: plašč, platišče, varnostni obroč, stranski obroč, zračnico in ščitnik. S poenostavljeno konstrukcijo platišča zmanjšamo težo vozila, s tem pa avtomatično povečamo prostor za koristni tovor. Prihranek je prikazan v naslednji tabeli:

Plašč - Sava	11.00R20 Comet	12R22,5 Comet
Teža - plašča	61,0 kp	63,5 kp
- zračnice	4,4 kp	-
- ščitnika	3,6 kp	-
- platišča	61,0 kp	39,0 kp
Teža 1 kolesa	130,0 kp	102,5 kp
Teža 7 koles	910,0 kp	717,5 kp
PRIHRANEK	192,5 kp ali 27 %	

POLOŽAJ ZAVORNEGA BOBNA PRI POŠEVNO IN STRMORAMENSKIH PLATIŠČIH

ZANIMIVO, NOVO IZ TOTRE, CEVI ZA PODNO GRETJE

V letošnjem letu so v Totri poleg vpeljanega proizvodnega programa vodovodnih cevi, drenažnih cevi, kanalizacijskih in plinskih cevi, vpeljali nov proizvod. Beseda bo tekla o ceveh za talno ogrevanje. Te cevi nosijo naslednji naziv »Polipropilenske cevi za podno gretje TOTRATERM«. O tem zanimivem izdelku iz Totrinega proizvodnega programa mi je nekaj več povedal tov. Ciril ŽIDAN, tehnolog za predelavo plastike.

Podno gretje je že dolgo znan način ogrevanja prostorov. Menjaval so se materiali za njegovo izvedbo, vendar so skoraj vsi imeli toliko pomanjkljivosti, da je bila investicija v takšno gretje tvegana.

V obdobju plastike pa je bil odkrit material, kopolimer polipropilena, ki je zadovoljil vsem potrebam. Iz takšnega materiala smo tudi v Totri začeli izdelovati ta iskani izdelek. Pri tem izdelku smo dosegli visoko kvaliteto. Ustregli smo naslednjim zahtevam: fleksibilnosti teh cevi, korozija popolnoma odpade, kamen se nabira v minimalnih zanemarljivih količinah, hrapavost je minimalna, omogoča nemoten pretok, manjša je tudi upornost. Vse te lastnosti so pokazale, da je prav polipropilen zelo uporaben material.

(Nadaljevanje na 16. strani)

SREČANJE Z UPOKOJENCI

V soboto, 4. 11. 1978 smo se po dolgem času zopet srečali z našimi nekdanjimi sodelavci. Pripravili smo jim pristrčen sprejem, tako so nam povedali sami. Pokazali smo jim proizvodnjo, naše dosežke, ki so plod tudi njihovega dela.

Z obiskom so bili zelo zadovoljni, o tem pričajo tudi pisma naših nekdanjih sodelavcev.

Prisrčno je bilo tudi srečanje na svečanem kosilu v hotelu Transturist, kjer so se obujali spomini, razvijali pogovori, res je bilo prijetno.

Naša folklorna skupina, oktet, orkester Bisernica iz Reteč in neumorni trio so poskrbeli za razvedrilo, program je povezoval Jože Vunšek, ki je še posebej navdušil s svojimi domiselnimi recitacijami in vložki, malo za šalo malo za res.

Na srečanju je našim nekdanjim sodelavcem spregovoril direktor delovne organizacije Sava Kranj tov. Janez Bohorič, ki je dejal:

V veliko veselje mi je, da vas lahko v imenu vsega kolektiva delovne organizacije »SAVA« Kranj najpristrčneje pozdravim in se vam obenem zahvalim za tako številen odziv na vabilo na srečanje upokojenih članov savskega kolektiva. S svojo prisotnostjo ste potrdili, da še vedno živite in čutite z delovno organizacijo, v kateri ste preživel tako svojih let in da vas njen razvoj živo zanima. In prav je tako, saj je v razvoj »Save«, prav v njene temelje, vtakano tudi vaše delo. Ponosni smo, ker smo vam danes lahko pokazali, da z njo dobro gospodarimo, da »SAVA« nezadržno raste in se razvija naprej.

Iz majhnega obrata sredi Kranja se je na novi lokaciji na Laborah razvila mogočna tovarna, opremljena z najmodernejšimi stroji, vrhunsko tehnologijo, sodobno organizacijo dela in samoupravljanja ter z vsestransko usposobljenimi kadri. Izgradnja je terjala ogromne napore ter izredno veliko družbeno zavest slehernega člana kolektiva.

Delavci SAVE so bili vedno v ospredju vseh družbenih dogajanj, začeni s prvim delavskim svetom v Sloveniji, upravnim odborom, komisijami, in odbori delavskega sveta do

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)

svetov ekonomskih enot, pa formiranje tozdov. Danes se z nič manjšo zavzetostjo in uspehom trudijo uresničiti v življenju in delu določila zakona o združenem delu in razviti neposredno samoupravljanje.

Prehrojena pot savskega kolektiva je polna velikih zmag in uspehov. Bili pa so tudi trenutki kriz, težav, in žrtev, ki pa so jih savski delavci znali vedno rešiti, obvladati in preboleti. Mesto kjer zdaj smo in jasne perspektive nadaljnega razvoja, so najboljši dokaz vseskozi pravilne usmerjenosti savskih delavcev.

SAVA je danes sestavljena organizacija združenega dela, v kateri v šestih delovnih organizacijah združuje delo 6.500 delavcev, od tega 4.000 v delovni organizaciji SAVA KRANJ. S 350 starimi milijardami celotnega prihodka, ki ga ustvari letno s prodajo okoli 85.000 ton svojih izdelkov, je postala industrijski gigant. V delovnih organizacijah »SAVE« se proizvede danes 31 odstotkov vseh jugoslovanskih gumijevih izdelkov, 33 odstotkov vse jugoslovanske pnevmatike, 50 odstotkov jugoslovanske proizvodnje umetnega usnja ter 29 odstotkov vse jugoslovanske proizvodnje gumenih tehničnih izdelkov. Pomemben je tudi delež »SAVE« v jugoslovanski proizvodnji Al- sulfata, izdelkov iz plastičnih mas, gumenega regenerata, lepil ter obnovljene pnevmatike.

Visoka kvaliteta savskih izdelkov iz leta v leto povečuje povpraševanje po njih tako na domačem trgu kot tudi na tujih trgih. V zadnjih devetih letih je proizvodnja naraščala letno za več kot 10 odstotkov; proizvodnja pnevmatike, ki predstavlja 50 odstotkov vse savske proizvodnje, pa se je v zadnjih petih letih kar podvojila. Ugled SAVE raste tudi izven naših meja. SAVA danes izvozi več kot 20 odstotkov svojih proizvodov na najzahtevnejše trge zahodne Evrope in uspešno prodira tudi na

trge ZDA ter neuvrščenih držav. Najbolj znani evropski proizvajalci avtomobilov so, poleg domačih, danes savski stalni kupci, med njimi zlasti veliki tovarni Volkswagen in Daimler-Benz. Izvoz SAVE se je v zadnjih treh letih kar podvojil. Tak razvoj in položaj SAVE na domačem in tujih trgih nam dajejo solidno osnovo tudi za realizacijo razvojnih načrtov savskega kolektiva. V okviru tako imenovane V. FAZE bomo do leta 1981 povečali proizvodnjo radialne pnevmatike še za 30 odstotkov. Modernizirali in specializirali bomo proizvodnjo gumenih tehničnih izdelkov ter velopnevmatike. Zgradili bomo novo tovarno transportnih trakov, nov moderen obrat družbene prehrane, izo-

braževalni center, nove moderne laboratorije, saj nam je človek in njegovo dobro počutje glavna skrb. Z ostalimi proizvajalci pnevmatike, članicami Polikema, in slovensko železarno, se dogovarjamo o zgraditvi tovarne jeklenega korda, ki bo zmanjšala našo odvisnost od uvoza. Preko Polikema se vključujemo v napore za prestrukturiranje slovenske kemične industrije, z bodočimi jugoslovanskimi proizvajalci sintetičnega kavčuka sodelujemo pri pripravah za domačo proizvodnjo te za gumarje tako potrebne surovine. Pri pripravah na realizacijo vseh teh zahtevnih načrtov se dohodkovno povezujemo z domačo avtomobilsko industrijo, ki se pojavlja kot sovlagatelj pri realizaciji tistih programov, ki predstavljajo spremljanje njenega razvoja. Z delovno organizacijo AGIS so v teku priprave za skupno izgradnjo nove tovarne gumenih stiskanih izdelkov na ptujskem polju.

Smeli in čvrsti so tudi razvojni programi ostalih delovnih organizacij v okviru SAVE. V Totri se pravkar realizira modernizacija pozamenterije ter proizvodnje PVC cevi; v KTM se pripravlja modernizacija proizvodnje profilov in aluminijevega

sulfata ter povečanje proizvodnje protektiranih gum; v Rumi se pripravlja modernizacija proizvodnje regenerata, v gradnji pa je nova tovarna traktorskih gum; v DO Vulkan Niš je v teku modernizacija proizvodnje transportnih trakov; DO Sava - Commerce se bo v naslednjih letih usmerila predvsem v izgradnjo solidne servisne mreže, ki bo poleg naših trgovin ter drugih prodajnih poti približala naše izdelke kupcem ter krepila kupčevo zaupanje vanje.

Tako vidite, dragi upokojenci, je zastavljen nadaljnji razvoj SAVE. Prepričan sem, da ga boste pazljivo spremljali in ga doživljali skupaj z nami. Upam in želim, da bomo pri njegovem uresničevanju tako odločni, smeli in uspešni, kot ste bili v času vašega ustvarjanja.

Dovolite mi, da se vam še enkrat zahvalim za vaš prispevek k razvoju SAVE, pa tudi za vaš današnji obisk. Predno pa končam, bi v naši sredi v vašem in svojem imenu rad še prav posebej pozdravil prvega povojnega direktorja SAVE tov. MIKUŠA, ki je tako uspešno vodil savski kolektiv.

Obenem bi ob koncu rad izrekel priznanje tudi vodstvu sindikalne organizacije SAVA Kranj ter delavcem kadrovskega sektorja, ki so pripravili to srečanje z željo, da bi se pogostejše srečevali.

NISTE NAS POZABILI

Ko se v imenu upokojencev, kolikor jih je danes v Savi, posebej pa še v imenu tistih 320, ki smo se vašemu vabilu odzvali in prišli na ogled obrata II, dne 4. novembra 1978 zahvaljujem, naj povem naslednje: Težko je opisati presečenost vseh upokojencev, ko smo videli tak napredek. Skoraj nismo mogli verjeti, da je Sava toliko napredovala. Zahvaljujemo se vsem tistim delavkam v kadrovskem sektorju, ki so se zelo potrudile, da so pripravile to nepozabno srečanje. Zahvalo smo dolžni tudi prijaznim vodičem, ki so nas popeljali po obratih, in nam strokovno razkazovali proizvodnjo. Hvaležni smo tudi savskemu oktetu in folklorni skupini za kulturni program, ki so ga nam priredili v hotelu Transturist v Škofji Loki.

Zelo smo veseli spominskega darila, ki nas bo spominjal na to nepozabno srečanje. V imenu vseh upokojencev Save se najtopleje zahvaljujem celotnemu kolektivu Save in vam želim še vnaprej mnogo delovnih uspehov.

Ivan Petrič

Tudi upokojeni Savčani iz območja KS Predoslje se najlepše zahvaljujemo vodstvu tovarne Sava za res nadvse prijetno srečanje, ki smo ga doživeli v soboto, 4. novembra 1978.

Že prvi vtisi so bili nadvse lepi. Stisk roke od vodij ekip, pripet rdeč nagelj od zalega dekleta v narodni noši, to človeka človeka kar pomladi in ga razpoloži.

Zelo zanimiv je bil triurni ogled vseh obratov tovarne pod strokovnim vodstvom. Tako smo se podrobno seznanili z vsem ogromnim napredkom, ki ga je dosegel naš kolektiv. Vse priznanje sposobnemu vodstvu tovarne in pridnim rokam delavcev.

Po kar utrudljivi hoji se je prileglo sesti v avtobuse, ki so nas prepeljali v Škofjo Loko. Tudi kozarček kačje slane v hotelu Transturist je dobro del. Zelo okusno kosilo in hitra postrežba sta nam zelo prijala. Prijetna muzika in prijazna beseda sta tudi naredila svoje za dobro vzdušje.

Zelo smo bili veseli pozornosti vodstva tovarne, ki nas je s svojo prisotnostjo in nagovori toplo sprejelo.

Navdušil nas je dobro pripravljeni kulturni program s plesi, pesmijo in recitacijami.

Toplo in prijetno vzdušje je popestrila prijetna domača muzika in zelo duhovite pripombe napovedovalca.

Ostarela kri je oživela, prijazni stisk rok prijateljev sodelavcev, nato pa veselo rajanje in prešerni vriski ob dobri kapljici in popoldne je kar prehitro minilo.

Za zaključek pa res okusno in bogato darilo za vsakega iz rok prijaznih sodelavk Save.

Hvaležni smo vsem, ki ste nam omogočili to srečanje, ki bo ostalo nepozabno.

Kolektivu Save želimo še nadaljnjih uspehov in na ponovno snidenje

Hvaležni upokoenci
Jože Šter

ZAHVALA

4. novembra sem se udeležila srečanja upokojencev tovarne Sava. Bila sem presrečna, da na tem srečanju nisem izostala, saj mi bodo trenutki preživeti med tovariši in tovarišicami ostali v lepem spominu.

Rada bi se zahvalila v svojem imenu in v imenu vseh prisotnih upokojencev tozda Lovski material in embalaža, tovarišem in tovarišicam, ki so morali vložiti mnogo truda in časa, da so organizirali tako uspešno srečanje.

Prisrčna hvala za darila, razvedrilo in pogostitev. Še posebno hvala tov. Hacetovi, ki nas je še posebno vzpodbujala, ter ustvarjala veselo razpoloženje.

Želja vseh, ki smo se udeležili tega srečanja je, da bi se še srečali na takih srečanjih.

Marija Jekovec

INFORMIRANJE V SAVI

1. Analiza vsebine glasila Sava

V analizi je bilo zajetih prvih 12 števil glasila Sava. Glede na tematska področja so bili članki razvrščeni v kategorije, ki so navedene v tabeli 1.

Zanimalo nas je, kolikšen delež, izražen v promilah, imajo posamezne teme, glede na celotno vsebino glasila. Pri izračunavanju deležev posameznih tem je bilo upoštevano ne le število člankov s posameznega tematskega področja, ampak tudi njihov obseg.

V splošnem torej poleg povečanja obsega glasila Save, primerjava z letom 1975 kaže na ugodnejšo tematsko strukturo. Na osnovi zgolj analize vsebine se kaže edino potreba po člankih s tematiko iz proizvodnje, še posebej, ker tudi Informator v tem pogledu časopisa ne dopolnjuje.

tema	delež v obsegu glasila (v promilah) — %
Poslovanje podjetja	111
Poslovanje in finančni položaj podjetja	85
Investicije	12
Tržišče	14
Proizvodnja	41
Strokovni sektorji	338
Kadri	21
Organizacija dela in podjetja	11
Delitev dohodka in osebnega dohodka	21
Družbeni standard	37
Socialno varstvo	21
Varstvo pri delu	6
Zdravstvo	52
Kultura in izobraževanje	59
Splošni ljudski odpor	9
Rekreacija in šport	63
Informiranje	10
Ostali strokovni sektorji	28
DPO in organi upravljanja	193
Delo sindikata	45
Delo ZK (in ZB)	60
Delo ZSMS	51
Delo organov upravljanja	28
Samoupravno dogovarjanje	9
Iznajditeljska dejavnost	39
Medosebni odnosi, osebne vesti, priznanja	30
Ankete z delavci, intervjuji, spisi učencev	65
Informiranje o dogodkih izven DO	94
Reportaže Savčanov o dogodkih izven DO (izleti)	18
Križanke in humor	7
Ostalo	64

Tabela II. kaže, da je približno 90 odstotkov obsega glasila posvečeno dogodkom v Savi, oziroma dogodkom, ki so neposredno povezani z delom in življenjem delavcev Save, ostalih 10 odstotkov vsebine pa se nanaša na dogodke izven delovne organizacije (ki so razvrščeni v podobnem interesnem vrstnem redu kot tematika člankov o Savi).

Če pogledamo širša tematska področja, ugotovimo, da so novice iz proizvodnje zelo slabo zastopane (le z dobrimi 4 odstotki). Primerjava rezultatov z rezultati analize v letu 1975 kaže, da je bila ta tema tudi leta 1975 preslabo zastopana. Vsekakor bi v glasilu delavcev proizvodne delovne organizacije, kakršna je Sava, morala biti tematika iz proizvodnje pogostejše zastopana. V primerjavi z letom 1975 pa sedanja analiza vsebine glasila kaže, da je problematika poslovanja, finančnega položaja podjetja, investicij, tržišča ipd.

sedaj mnogo ustrezneje zastopana, saj ji je namenjenih dobrih 11 odstotkov vsebine glasila (29 prispevkov v primerjavi s 5 prispevki v letu 1975). Največji del vsebine obravnava delo v strokovnih sektorjih, v zdravstvu, v kulturi in izobraževalni dejavnosti Save, problematiko rekreacije in športa ter podobno. Ta tematika je zastopana z dobro tretjino obsega glasila. V primerjavi z letom 1975 so področja kadrovanja, organizacije dela, delitve dohodka in osebnega dohodka, pa tudi varstvo pri delu in zdravstvo ter rekreacija in šport, v prvih 12 letošnjih številkah skromneje zastopana. Delu družbenopolitičnih organizacij in organov upravljanja v Savi je namenjena skoraj petina obsega glasila, ostali problematiki, ki zadeva življenje v Savi, pa je tudi namenjena dobra petina prostora (novatorstvo, medosebni odnosi, intervjuji, priznanja, spisi učencev, križanke, humor in ostalo).

Tabela II.: Širša tematska področja

Poslovanje	11,1 %
Proizvodnja	4,1 %
Strokovni sektorji	33,8 %
DPO in organi upravljanja	19,3 %
Ostali v Savi	22,3 %
Dogodki izven DO	9,4 %
	100,0 %

2. Analiza informiranja

Analiza informiranja je obsegala anketo, v kateri je bilo niz vprašanj, ki so se nanašala na to, koliko delavci berejo naša glasila in kako pogosto preberejo članke s posameznih tematskih področij. Nekaj vprašanj se je nanašalo na informacijske lastnosti časopisa Sava, končno pa smo od anketirancev še zahtevali, da ocenijo, kako so obveščeni o dogodkih v Savi in kako po njihovem mnenju dela služba informiranja.

Po metodi slučajnega izbora je bilo razdeljeno delavcem v Savi 300 anketnih listov in kuvert, s katerimi naj bi izpolnjene ankete vrnili v kadroviski sektor. Vrnjenih je bilo 159 anket (ali 54 %), nekatere med njimi niso bile v celoti izpolnjene. Zanimanje za anketo torej ni bilo ravno veliko, predvsem je bil odziv slab pri delavcih z nižjo izobrazbeno strukturo in pri delavcih, ki ne izhajajo iz slovenskega jezikovnega področja. Tako lahko sklepamo, da te strukture delavcev skoraj zanesljivo tudi manj berejo naša glasila.

Anketni odgovori so bili obdelani najprej za cel vzorec, analiza pa je bila nato razširjena še na odnos med branostjo sredstev informiranja in spolom, starostjo ter izobrazbo delavcev.

Opis vzorca: med anketiranci je bilo 57 odstotkov moških in 43 odstotkov žensk, nadalje 88 odstotkov Slovencev in 12 odstotkov delavcev iz ostalih republik, poprečna starost anketirancev je bila 32 let, izobrazbena struktura pa je bila naslednja:

Z nedokončano osnovno šolo je bilo 12 odstotkov anketirancev, dokončano osnovno šolo je imelo 19 odstotkov delavcev, dokončano poklicno šolo (KV) 25 odstotkov anketirancev, dokončano srednjo šolo 30 odstotkov, dokončano višjo šolo 10 odstotkov in dokončano visoko šolo 4 odstotki anketirancev. V celoti vzorec ni reprezentativen za savsko populacijo. Da bi bil vzorec delavcev, ki bi pravilno izpolnili anketo reprezentativen, bi morali po omenjenih obeležjih izvesti stratifikacijo, pod kontrolo pa bi moralo biti tudi izpopolnjevanje.

Rezultati ankete: Prva anketna vprašanja so se dobesedno glasila takole:

»Odgovorite prosim, kako pogosto in kako podrobno preberete naša sredstva obveščanja.«

Odgovore na 5-stopenjski lestvici prikazuje spodnja shema:

INF.
ČAS.
DESKA

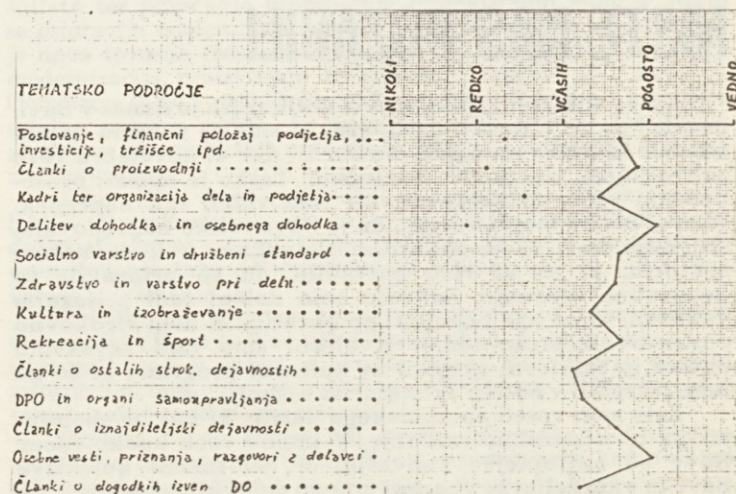
5 vedno preberem
4 pogosto preberem
3 včasih preberem
2 redko preberem
1 skoraj nikoli ne preberem

INF.
ČAS.
DESKA

5 zelo podrobno preberem
4 podrobno preberem
3 preberem le, kar me zanima
2 le površno preberem
1 le pogledam ali še to ne

Časopis Sava in Informator delavci torej enako pogosto preberejo, informacije na oglašni deski pa občutno redkeje. Kar zadeva podrobnost branja razlike niso velike, vendar statistična analiza kaže, da delavci Informator le podrobneje preberejo, kot ostali dve glasili.

Kar zadeva splošni nivo pogostosti in podrobnosti branja naših glasil, menimo, da je ta povsem zadovoljiv.

Naslednje vprašanje se je glasilo: »Kako ocenjujete ustreznost vsebine časopisa Sava (Informatorja)?« Za obe glasili anketiranci odgovarjajo, da je vsebina ustrežna in so v tej svoji oceni tudi precej enoglasni.

Sledila je vrsta ocenjevalnih lestvic, na katerih so anketiranci označili, kako pogosto preberejo članke, ki se nanašajo na posamezna tematska področja.

V naslednji analizi nas bo torej zanimalo ali je člankom, ki jih delavci najpogostejše in najraje berejo, tudi dejansko v časopisu namenjeno največ prostora.

Spodaj je še enkrat vseh 13 tematskih področij, urejene so po pogostosti branja. Desna vrsta pa kaže vrstni red glede na površino, ki je v časopisu namenjena področju.

	pogostost branja	površina v časopisu
Delitev dohodka in osebne dohodka	1	13
Medsebojni odnosi, novice, ankete	2	4
Proizvodnja	3	10
Poslovanje	4-5	3
Rekreacija in šport	4-5	5
Družb. standard		
in soc. varstvo	6	7-8
Iznajditeljstvo	7	11
Varstvo pri delu in zdravstvo	8	7-8
Organizacija in kadri	9	12
Kultura in izobraževanje	10	6
DPO in organi upravljanja	11	1
Dogodki izven DO	12	2
Delo ostalih sektorjev	13	9

Kot vidimo ni nobene zveze med pogostostjo branja tematskega področja in površino, ki jo časopis tej temi namenja. Članki o delitvi dohodka in osebne dohodka so najbolj brani, a zavzemajo v časopisu najmanj prostora. Že v analizi vsebine smo opozorili, da je člankom o proizvodnji namenjeno premalo pozornosti. Rezultati ankete ponovno opozarjajo, da so ti prispevki zelo brani in da bi jih moralo biti več. So pa druga tematska področja, ki so v časopisu dovolj zastopana, a so po branosti na zadnjih mestih.

Zveza med spolom, starostjo in izobrazbo ter branostjo posameznih tematskih področij v glasilu Sava:

Vpliv spola: statistična analiza je pokazala, da moški sicer nekoliko pogostejše preberejo časopis kot ženske, vendar razlika v branosti ni velika in jo še vedno lahko pripisujemo slučajnim faktorjem. Pač pa je med spoloma statistično pomembna razlika v tem, kako

podrobno delavci preberejo časopis. Ženske preberejo v glavnem le to, kar jih zanima, moški pa berejo časopis podrobneje. Glede na posamezna tematska področja smo pri sedmih področjih ugotovili, da jih moški pogostejše preberejo. Največja je razlika v branju člankov s področja rekreacije in športa. Nadalje moški precej bolj berejo članke o iznajditeljstvu in članke o proizvodnji, pa tudi članke o kulturi in izobraževanju, o delitvi dohodka in osebnega dohodka, o delu ostalih sektorjev ter o delu družbenopolitičnih organizacij in organov samoupravljanja. Zasledili nismo nobene tematskega področja, ki bi ga ženske anketirance pogostejše brale kot moški anketiranci.

Vpliv starosti: med starostjo anketirancev in pogostostjo branja časopisov ne obstaja nikakršna zveza. Je pa nekaj tematskih področij, ki jih starejši delavci pogostejše berejo. To so članki o poslovanju, o proizvodnji, o organizaciji in kadrih, o družbenem standardu in socialnem varstvu ter članki o delu družbenopolitičnih organizacij in organov samoupravljanja. Mlajši sicer nekoliko pogostejše preberejo članke o rekreaciji in športu, vendar je razlika majhna in ni zanesljiva.

Vpliv izobrazbe: kot smo že omenili, delavci z višjim nivojem izobrazbe več berejo naša sredstva obveščanja kot delavci nižjih izobrazbenih nivojev. Ker je bil anketni vzorec spontano reducirani ravno za del populacije nižjega izobrazbenega nivoja, lahko smatramo, da bi se poleg razlik, ki jih bomo navedli pri reprezentativnem vzorcu savske populacije, pojavile še mnoge druge razlike. Kljub temu, da je bila moč ankete na tak način okrnjena, je analiza pokazala, da delavci višjih izobrazbenih nivojev več berejo članke o poslovanju, finančnem položaju, investicijah, tržišču itd., nadalje članke o delu strokovnih sektorjev ter članke o kadrih ter o organizaciji dela in podjetja. Obstaja pa tematsko področje, za katerega je analiza pokazala, da ga delavci nižjih izobrazbenih nivojev več berejo. To je področje zdravstva in varstva pri delu. Kar zadeva ostala tematska področja so razlike med izobrazbenimi nivoji zanemarljive, bi se pa verjetno pojavile, če bi bil vzorec anketirancev popoln.

Komunikacijska vrednost člankov v časopisu Sava:

Komunikacijske lastnosti člankov smo se v anketi dotaknili le bežno. Tej problematiki je bilo namenjeno le pet vprašanj alternativnega tipa.

Rezultati so naslednji:

1. Precej člankov ne preberem zato, ker so napisani v težko razumljivem jeziku.

DA 43 %
NE 57 %

2. Menim, da so članki v časopisu Sava dovolj ilustrirani s slikami, grafikoni, tabelami itd.

DA 83 %
NE 17 %

3. Avtorji večine člankov bralca uspejo prepričati o tem, kar pišejo.

DA 60 %
NE 40 %

4. Menim, da je v časopisu Sava v strokovnem jeziku napisanih preveč člankov.

DA 51 %
NE 49 %

5. Veliko člankov v časopisu Sava ni dovolj zanimivo napisanih.

DA 56 %
NE 44 %

Rezultati ankete so zelo ugodni glede ilustriranosti in grafične opremljenosti člankov, niso pa najbolj ugodni, kar zadeva zahtevnost jezika in razumljivost člankov. Če se zdijo članki povsem razumljivi le dobri polovici naših anketirancev, potem je ta odstotek v celotni savski populaciji še mnogo nižji, saj smo že omenili, da se je anketi odvezalo proporcionalno več delavcev višjega izobrazbenega nivoja. Nadalje polovica teh anketirancev meni, da je v strokovnem jeziku napisanih preveč člankov. V prejšnjih rezultatih smo videli, da delavci v glasilu v poprečju preberejo le to, kar jih zanima, nekateri pa preberejo časopis podrobneje.

S temi rezultati se ujema dejstvo, da 56 odstotkov anketirancev smatra, da veliko člankov v časopisu ni dovolj zanimivo napisanih. Na osnovi tega pa je tudi razumljivo, da le 60 odstotkov delavcev ocenjuje članke kot dovolj pripriljive.

V celoti lahko torej povzamemo, da imajo delavci službe informiranja še veliko možnosti, da izboljšajo kvaliteto člankov, ki se objavljajo v glasilu, čeprav je ravno populacija bralcev časopisa Sava zaradi nacionalne in izobrazbene strukture glede tega izredno zahtevna.

**Ocena lastne obveščeno-
sti o dogodkih v Savi:** v tej analizi je bil glavni poudarek dan analizi časopisa, ker ni povsem v redu, saj tudi druga sredstva obveščanja v veliki meri prispevajo k splošni obveščeno-
sti. Tako so na primer določena področja v celoti obdelana v Informatorju, precej informacij se prenaša preko ozvočenja, določenim področjem pa so namenjene informacije na oglasnih deskah. Poleg

tega k obveščeno-
sti veliko pri-
speva tudi direktno komuni-
kiranje med delavci. Splošno sli-
ko obveščeno-
sti smo skušali
dobiti z vprašanjem:

»Ocenite, kako ste vi sami obveščeni o pomembnejših dogodkih v Savi.«

Odgovori anketirancev so se razporedili takole:

a) sem zelo dobro obveščen 6 %
b) sem dobro obveščen 34 %
c) sem primerno obveščen 53 %
d) sem slabo obveščen 6 %
e) sem zelo slabo obveščen 1 %
100 %

Večina anketirancev torej ugotavlja, da so primerno oziroma dobro obveščeni, kar potrjuje prejšnje trditve, pa tudi ostala organizirana sredstva obveščanja v Savi svojo funkcijo dobro opravljajo.

Stališče do dela službe informiranja

Končno smo anketirancem postavili še eno splošno vprašanje: »Vzeto v celoti – ali služba informiranja v Savi dobro opravlja svoje delo?«

Odgovori so se takole razporedili:

a) slabo opravlja delo 1 %
b) primerno opravlja delo 30 %
c) dobro opravlja delo 53 %
d) zelo dobro opravlja delo 12 %
e) odlično opravlja delo 4 %

Kratek povzetek rezultatov ankete:

Anketni odgovori dobljeni na nestratificiranem vzorcu 159 delavcev Sava kažejo na dokajšnjo obveščeno-
st delav-
cev v Savi, na zadovoljstvo z delom službe informiranja, nadalje rezultati kažejo, da delavci savski časopis in Informator dovolj pogosto prebirajo in da nujno vsebino v glavnem ocenjujejo kot ustrezno. Ugotovljeno je bilo določeno neskladje med temami, ki jih delavci pogosto in radi berejo in temami, ki so pretežno zastopane v glasilu, to pa je verjetno tudi vzrok, da delavci v glavnem preberejo v glasilu le to, kar jih zanima. Nadalje je iz ankete razvidno, da bi bilo treba paziti na razumljivost, jezik in zanimivost (pestrost) člankov, medtem ko so le-ti dovolj ilustrirani s slikami, grafikoni itd. Končno so bile ugotovljene še nekatere interesne razlike glede na spol, starost in izobrazbo bralcev.

TUDI TO SE ZGODI

Tovariš urednik!

Včasih igra naključje pomembno vlogo. Tako je bilo tudi tokrat. V prostem času namreč že dobrih dvajset let sestavljam uganke, med njimi seveda tudi križanke. Kot član DO Totra dobivam glasilo Sava. Med branjem 20. številke od 28. oktobra letos pa sem bil izredno presenečen.

Nagradna skandinavski križanka na zadnji strani je namreč montaža dveh mojih slikovnih križank, ki sta bili objavljeni leta 1970 v 1. in 3. številki revije TIM. (TIM — revijo za tehnično in znanstveno mladino izdaja Tehniška založba Slovenije). Iz fotokopij obeh originalnih križank, ki ju prilagam, je razvidno, da sta križanki le malenkostno »prirejeni« in »popravljeni«, objavljeni s prepisanim tekstom, celo z originalnimi sličicami. O dejanju »sestavljajca« Draga Zadnikarja, ki se je tako ponosno podpisal v levem zgornjem polju križanke, ne nameravam izgubljati besed. Zaenkrat prosim le, da se moje pismo objavi v celoti v eni prihodnjih števil glasila. Če pa bi se kaj takega ponovilo, bom prisiljen uporabiti znani način zaščite avtorskih pravic.

Lep pozdrav!

ing. Pavle Gregorc

V Ljubljani, 7. novembra 1978

V dogovoru z urednikom sem za časopis Sava sestavil križanko. Pri tem sem uporabil križanki Pavla Gregorca. Žal pa nisem poznal zakona o obveščanju in sem si s tem lastil avtorsko pravico zgoraj navedenega avtorja. V razgovoru z avtorjem sem se le temu opravičil.

Drago Zadnikar

Opomba urednika

Žal se kot vidite včasih zgodi tudi kaj takega. Odbor za informiranje je na svoji 17. redni seji dne 15. novembra zadevo obravnaval in sklenil naslednje:

— proti Dragu Zadnikarju se ne uvede disciplinskega prekrška, ker tega avtor ni zahteval in je sprejel osebno opravičilo,

— ker je Drago Zadnikar mlad človek (18 let, op. ur.) in je morda napaki botrovala neizkušenost, se ga strogo opozori na storjeno dejanje (Drago Zadnikar je bil prisoten na seji);

— glede na to, da je pravi avtor križank zanje že dobil honorar po prvi objavi, se honorar ne izplača nikomur;

— po objavi križanke je v uredništvo prispelo nad 160 rešitev. Odbor za informiranje je sklenil, da se žrebaje vseeno opravi, ker so se bralci potrudili in se odzvali z rekordnim številom rešitev.

V moji petnajstletni praksi pri uredniškem delu je to drugi primer, da je nekdo pod svojim imenom objavil delo drugega avtorja. Zato je morda čisto odveč opozorilo, da je za takšno dejanje možna razmeroma stroga kazen — če odmislimo moralno škodo, ki si jo nekdo nakoplje povsem po nepotrebnem. Naš primer več kot očitno priča, da so taki primeri sicer redki, ne ostanejo pa skriti.

Jože Štular

IZBRANA DELA DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE

Mala splošna enciklopedija v treh knjigah je posebej prirejena za slovenske razmere po Mali enciklopediji beograjske Prosvete. Avtorji so pri izbiri gesel upoštevali splošno enciklopedijsko znanje z vseh področij, obdelali so splošni jugoslovanski prostor in čas, poudarek pa je tudi na Sloveniji in Slovencih. V vseh treh knjigah so upoštevani najnovejši svetovni podatki, ki so bili skrbno preverjeni in dopolnjeni.

Mala splošna enciklopedija vsebuje nad 32000 gesel (brez podgesel), 3184 črno-belih fotografij, risb in portretov, 163 barvnih fotografij, umetniških in drugih strokovnih prilog, 51 zemljevidov in 194 tabel, shem in razpredelnice — vsega skupaj 2200 strani velikega formata (19 × 27 cm) v treh knjigah.

Mala splošna enciklopedija I. 608 strani, pl. 450 din

Mala splošna enciklopedija II. 812 strani, pl. 550 din

Mala splošna enciklopedija III. 766 strani, pl. 600 din

Komplet vseh treh knjig pl. 1600 din.

Knjige lahko kupite v vseh knjigarnah, na obroke pa jih lahko naročite pri Državni založbi Slovenije, Mestni trg 26, Ljubljana.

Henryk Sienkiewicz:
Izbrana dela

Henryk Sienkiewicz je bil prvi Poljak, ki je prejel Nobelovo nagrado za književnost. Pod njegovim peresom je z

nedosegljivim sijajem oživila poljska preteklost, posebno še viteški duh poljskega plemstva. V privlačni in razgibani fabulativni strukturi je razkril pred bralci nemirno 17. stoletje, čas, ko se je poljsko plemstvo borilo s Kozaki, Švedi in Turki. V delih nastopajo zgodovinske osebnosti hkrati z junaki, ki jih je oživila pisateljeva fantazija, ljubezenska doživetja se prepletajo z dvornimi intrigami, v ospredju dogajanj pa so predvsem viteška dejanja glavnih junakov, ki jih v pisani galeriji dopolnjujejo nekateri komični liki. Kot blesteč in občutljiv prozaist je znal Sienkiewicz odlično upodabljati like in združevati zgodovino s fikcijo.

Knjige Henryja Sienkiewicza zmeraj znova prevajajo v tuje jezike in zmeraj znova najdejo navdušene bralce na vseh kontinentih.

Državna založba Slovenije je izdala izbrana dela Henryka Sienkiewicza v dvanajstih knjigah:

Z ognjem in mečem I. II	290 din
Potop I. II. III.	420 din
Mali vitez	160 din
Križarji I. II.	230 din
Quo vadis	190 din
V puščavi in goščavi	110 din
Brez dogme	150 din
Novele	150 din

Knjige so natisnjene na brezlesnem papirju, vzorno opremljene in vezane v celo platno.

Cena celotne zbirke 12 knjig znaša 1700 din.

ODBOR ZA POSPEŠEVANJE INOVACIJSKE DEJAVNOSTI

Odbor je imel 6. 11. 1978 svojo 2. redno sejo. Odbor je obravnaval naslednje točke:

PREGLED IZVRŠEVANJA SKLEPOV:

Pri pregledu izvrševanja sklepov 1. seje je odbor ugotovil, da so trije sklepi že realizirani, ostale zadolžitve kot so izdelava osnutka samoupravnega sporazuma o inovacijski dejavnosti, izdelava osnutka pravilnika o razpisu natečaja za rešitev tehničnih in tehnoloških problemov v proizvodnji, ustanovitev sekcije DIATI v naši delovni organizaciji, pa so v delu.

PROBLEMATIKA

Ena najpomembnejših točk dnevnega reda je bila obravnavati predlogov, ki jih je komisija za obravnavo iznajditeljskih predlogov že sprejela, zataknilo pa se je pri realizaciji, ki se pri nekaterih predlogih vleče že več kot leto dni. Zato so člani odbora na osnovi sedanje dokumentacije sklenili, da morajo nosilci zadolžitve omenjene predloge takoj realizirati.

POSPEŠEVANJE INOVACIJSKE DEJAVNOSTI V DO

Da bi bolje spoznali problematiko in stanje inovacijske dejavnosti, so se člani odbora dogovorili za organizacijo predavanja, ki bo namenjena širšemu krogu delavcev Šave.

Z namenom, da bi bolje izkoristili domače in tuje znanje, naj bi čimprej dobili sodelavca za področje industrijske lastnine.

Saša

POSLOVANJE V TOTRI

v prvih devetih mesecih

Kako so poslovali v Totri v prvih devetih mesecih, sem vprašal tov. Anico Lazarevič, vodjo finančno računovodske službe.

Njen odgovor sem strnil v naslednji zapis:

V letošnjem letu smo dosegli za 19 odstotkov boljše realizacijo glede na isto obdobje v lanskem letu. Čisti dohodek je višji za 30 odstotkov, vendar je med tozdi določena razlika. V tozdu Plastika je v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta obseg proizvodnje enak, glede na plan pa je mnogo višji. V planu smo namreč predvidevali, da bomo delali le v treh izmenah, vendar je tržišče zahtevalo, da tudi v letošnjem letu na določenih linijah delamo v štirih izmenah. Prav zato smo tudi presegli, saj smo ga praktično že v devetih mesecih dosegli. Nekaj nižji pa je bil rezultat pri izvozu. Predvidevali smo realizacijo izvoza že ob koncu devetega meseca, vendar smo ga morali podaljšati še na zadnje tromesečje.

Posebej moramo omeniti tozdu Pozamenterijo, ki je v letošnjem letu oz. v devetih mesecih dosegel izreden uspeh glede na njegove pogoje poslovanja. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta je svoj obseg proizvodnje povečal za 33 odstotkov. K temu je pripomogla tudi uresničitev nove investicije v letu 1976. Ni pa še dosežen pričakovani uspeh, ker je izpadla realizacija barvarne. Predvidevali smo da bomo do konca leta 1978 poslovali s polnimi zmogljivostmi, vendar zaradi zastoja pri barvanju to ni uspelo.

Prav pri barvanju še nismo dosegli zaželenih afirmacij, čeprav so njene zmogljivosti tako velike, da delamo tudi veliko uslug. Ravno z uslugami drugim partnerjem pa bomo upravičili naložbo v barvarno. Realizacija barvarne se bo

po predvidevanjih že v letu 1979 povzpela na 6 mio novih dinarjev.

Kljub uspehom pa nam sredstva za ostanek dohodka za sklade še ne zadoščajo za pokritje visokih anuitet, ki na leto znašajo okoli 600 mio starih din.

S temi sredstvi lahko pokrijemo le 50 odstotno amortizacijo, z drugo polovico sredstev pa nam v obliki dolgoročnega posojila posodi tozdu Plastika. S tem nam tozdu Plastika omogoči vrniti obstoječe obveznosti.

Tu moramo povedati še to, da je Totra kot celota nabavila kredite pri Ljubljanski banki in inozemskem dobavitelju opreme. S to omenjeno solidarnostjo je do konca leta 1980 tozdu Plastika nekako dolžan pomagati odplačevati del najetih kreditov. V tem trenutku pospešeno delamo tudi razvojni program tozda Pozamenterije. Iščemo artikel oz. primeren izdelek, na katerega bi se tozdu Pozamenterija v prihodnjih letih usmeril in s tem izkoristil tako naložbo v nove investicije kot vse svoje prostore, ki so deloma še neizkoriščeni. Težave vidimo tudi v tem, da je tekstilna industrija na robu rentabilnosti, v to industrijo pa spada tudi pozamenterija. Zato poizkušamo v povezavi s tozdom Plastika poiskati nekatere nove artikle, ki bodo ekonomičnejši, kot je to s čisto pozamenterijo. Preusmerili bi se lahko v predelavo drobnih plastičnih izdelkov, tako bi ekonomično izkoristili prostor in delovno silo.

Vendar moramo poudariti, da tozdu ni nerentabilen. Potrebe so tako visoke, pa tudi zaradi plačila anuitet so do konca leta 1980 potrebe v skladih tako visoke, da ta proizvodnja ni zmožna zagotoviti takšnega ostanka dohodka.

Delamo predvsem izdelke za široko potrošnjo, indu-

V Totri izdelujejo tudi sveče in sicer v sodelovanju z Ilirijo Ljubljana. Tudi tov. Miloš Rojec, direktor delovne organizacije Totra je poizkusil kako gre delo od rok.

strijskega izdelka skoraj ni. Tako tudi ostanka dohodka ni, vendar moramo delati tudi te izdelke, saj to od nas zahteva trg. Povezujemo se tudi s čevlarsko industrijo, vendar je konkurenca na tem področju izredno močna. Tu pa je še odvisnost od mode. To je le del težav, s katerimi se srečujemo pri plasmaju naših izdelkov iz pozamenterije. Podčrtamo pa lahko, da smo devetmesečno poslovanje zaključili uspešno, tako v tozdu Plastika, kot v tozdu Pozamenteriji. Prav v Pozamenteriji smo dosegli lep uspeh, če

pomislimo na to, da smo ukinili troizmensko delo za ženske, kar pa ni primer v drugih tekstilnih tovarnah, zato tudi podatki o poprečnih osebnih dohodkih niso primerljivi z našimi, saj so na primer v Velani, kjer delajo kar v štirih izmenah, v OD všteti tudi dodatki za nočno delo.

Do konca leta pa bomo, tako predvidevamo, v tozdu Pozamenteriji dosegli zadovoljive rezultate, v tozdu Plastika pa bo zadnje tromesečje nekoliko slabše, vendar bomo plane v celoti dosegli.

L. M.

OBISKALI SMO TOTRO

NI NAS V GLASILU

Že ko smo se po telefonu dogovarjali, da se dobimo in pripravimo kakšen zapis o Totri, je bilo čutiti očitek, da se v zadnjem času Totra ne pojavlja v savskem glasilu.

Ta očitek oz. misli so bile potrjene, ko sem se 10. novembra 1978 oglasil v Totri. Tov. Miloš Rojec, direktor DO Totra, mi je v uvodnem razgovoru dejal:

»Pogrešamo se v glasilu, najbrž smo za to delno krivi tudi sami, saj se nismo potrudili in pripravili kakšnega prispevka. Ne gre za dolge reportaže ali zapise, radi bi bili v glasilu prisotni kot del sozda Save. Včasih bi bili zadovoljni že z našim zaščitnim znakom.«

Tako nekako mi je dejal tov. Miloš Rojec in v teh besedah je veliko resnice, res je, da del krivde nosijo sami, vendar moramo samokritično del krivde pripisati tudi nam. Lahko bi večkrat pisali prav o Totri

in KTM, ki sta našemu uredništvu najbližji DO, vendar moramo vedeti, da v uredništvu piševa samo dva, v času od zadnje obširne vesti o Totri pa smo veliko pisali o KTM, o Rumi in Vulkanu. Naj to ne izvenji kot opravičilo, delamo, kolikor se le da, skušamo pokrivati vsa področja dela in življenja v sozdu Sava, velikokrat nam to uspe, včasih pa ne.

Toliko za uvod, res pa je, da bomo morali v prihodnje zaradi boljšega obveščanja večkrat obiskati Totro. Prav pa je, da se tudi v Totri malo potrudite in tu in tam pripravite kakšen prispevek, tako kot smo se že velikokrat dogovorili.

Na osnovi tega uvoda sta nastala tudi naslednja sestavka, ki smo jih pripravili za to številko. V Totri smo se dogovorili tudi za nekaj naslednjih prispevkov, ki jih bodo pripravili sodelavci v Totri.

L. M.

SAMOUPRAVLJALSKI LEKSIKON

DENAR

Sredstvo učinkovite kupne moči, ki je nujno v gospodarskih sistemih, ki temeljijo na blagovni proizvodnji, tržišču in delitvi dela. Denar je zgodovinska kategorija, ker ga v praskupnosti še ni bilo, verjetno pa bo izginil v zgrajeni komunistični družbi. Med dolgotrajnim obstojem je denar menjal tako obliko kot funkcijo. Najprej je imel obliko raznih uporabnih (koristnih) predmetov; nato je bil iz kovine v surovi ali kovani obliki, danes pa se izraža v t. i. denarni masi, ki jo predstavljajo terjatve do bank tako v bankovcih kot v depozitih na žiro in drugih računih na vpogled. Glavna funkcija denarja je, da meri in izraža vrednost in ceno vsakega blaga ali storitve, da služi kot posrednik v prometu in izmenjavi dobrin, da izvaja prenos kupne moči pri plačevanju, transferih in dolžniško-upniških odnosih, in da neposredno služi za pridobivanje mednarodnega ali svetovnega denarja (zlata ali konvertibilnih valut). Glavna kvaliteta denarja je stabilnost njegove kupne moči, inflacija in deflacija pa sta najpomembnejša vzroka načenanja te stabilnosti.

DEPOZIT

(Privatno pomeni polog, amanet) pogodba, s katero hranitelj (depozar) sprejme tujo stvar (depozit) v čuvanje in jo nepoškodovano vrne tistemu, od kogar je to stvar prejel, tj. od položnika (deponenta). V poslovanju se depozit običajno polaga v denarju (na žiro računih, čekovnih računih, hranilnih knjižicah itd.), ki ga v sestavi denarne mase imenujemo depozitni denar.

DEVALVACIJA

Zmanjšanje zunanje vrednosti denarja zaradi vzpostavitve ravnovesja med zunanjo in notranjo vrednostjo denarja, in sicer tako, da se zmanjša valutna pariteta denarja (glej devizni tečaj). Devalvacija spodbuja izvoz, ker postane domače blago (plačano v tuji valuti) za tuje kupce cenejše, hkrati pa vpliva na zmanjšanje uvoza, ker postane tuje blago za domače kupce, ki plačajo to blago v domači valuti, dražje.

Po sporazumu o Mednarodnem denarnem skladu je devalvacija upravičena samo v primeru t. i. fundamentalne neuravnovesenosti plačilne bilance. Članice tega sklada lahko zmanjšujejo (devalvirajo) in povečujejo (revalvirajo) zunanjo vrednost svoje valute le v sporazumu s skladom.

DEVIZE

Po naših predpisih so ta vsa dobroimetja v tujini (efektivne tuje valute, čeki, menice, nakaznice, itd.), s katerimi se lahko plačuje v tujini. Z razliko od večine tujih zakonodaj naši devizni predpisi izvirajo iz zlati kovanec iz kategorije tujih plačilnih sredstev in ga uvrščajo med plemenite kovine, katerih promet je pod deviznim nadzorstvom.

DEVIZNI TEČAJ

Cena tujega denarja izražena v domačem denarju. Določanje takšne cene praviloma narekuje predhodno določane paritete oziroma določeno vrednost tujega in domačega denarja

z nekim skupnim merilom (npr. v zlatu). Po Sporazumu o Mednarodnem denarnem skladu se valutne paritete določajo v zlatu ali ameriškem dolarju. Z istim sporazumom je bil sprejet tudi sistem trdnih tečajev, vendar se zaradi motenj, ki so nastale v mednarodnem denarnem sistemu, občasno uporabljajo tudi drseči devizni tečaji, ki se določajo na podlagi ponudbe in povpraševanja po posameznih valutah na domačem tržišču.

DOBIČEK

(V splošnem pomenu besede) presežek dohodkov nad izdatki. Po svoji ekonomski vsebini je dobiček del presežka vrednosti, ki ostane podjetju po izplačilu vseh obveznosti. Pojem dobička se sicer rabi v različnih pomenih odvisno od gospodarskega sistema, zakonskih predpisov in namena analize.

PRIZNANJE

V začetku novembra je v Duplici pri Kamniku Srečo Mlinarič v imenu zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije podelil najzaslužnejšim članom sindikata za dolgoletno požrtvovalno delo in nekatere osnovnim organizacijam za pomemben prispevek pri uresničevanju delavskih interesov 50 plaket in 46 priznanj tega sindikata. Priznanje je dobila tudi naša sindikalna organizacija.

Na sliki Jože Antolin prejema priznanje. Priznanje in plaketo pa je prejel tudi Jože Copek. Iskreno mu čestitamo. L. M.

OBISKALI SO NAS

Doc. dr. Igor Čatič, dipl. inž. glavni tajnik Društva plastičarjev in gumarjev iz Zagreba je pripeljal na strokovno ekskurzijo skupino študentov tehnične fakultete v Zagrebu z usmeritvijo predelave polimerov, ki je edini usmerjeni oddelek na tehničnih fakultetah v Jugoslaviji. Po ogledu proizvodnje so se zadržali na krajšem razgo-

voru v sejni sobi nove upravne stavbe. Pri razgovoru so sodelovali inž. Mirko Požar in inž. Grozdana Rožanec. Več o društvu in njegovi dejavnosti bomo pisali v eni od naslednjih števil, tako so nam obljubili tov. Mirko Požar in tov. Grozdana Rožanec.

L. M.

KAKO MAŽEMO TEKAŠKE SMUČI

Pri organiziranem nakupu smučaske opreme v tovarni ELAN, so se letos delavci Save zelo zanimali za tekaške smuči, oziroma za smučarski tek. To ni nič čudnega, saj se odvijata v naravi, na svežem zraku, soncu, stran od mestnega trušča in izpušnih plinov. Prav zaradi tega smučarski tek zelo koristi zdravju.

Velika večina ljubiteljev tega lepega zimskega športa pa še nima zadostnih izkušenj, oziroma znanja o mazanju tekaških smuč. Znano je, da je pri teku prav mazanje izrednega pomena. Zato bi vam rad posredoval nekaj informacij in napotkov, ki si bodo sledili v nekaj zaporednih številkah našega glasila.

O SNEGU

Že v daljni preteklosti je človek opazil, da pri določenih pogojih drsijo smuči lažje in hitreje, oz. težje in počasneje. Ker takrat niso poznali smučarskih maž, so lovci na skrajnem severu obšli smuči. Okrog leta 1902 so se pojavili v športni literaturi posamezni članki o mazanju.

Novinci uporabljajo pri izbiri maže predpisane metode in tabele za mazanje, medtem ko tekmovalci mažejo na podlagi dolgoletnih izkušenj in opazovanj, ki jih vsak skriva zase.

Preden se odločimo za določeno mažo, moramo imeti točne podatke o snegu.

VRSTE SNEGA

— Novi sneg (kristali so ostri in se zelo dobro sprimejo z mažo). Mazanje mora biti zelo tanko, uporabljamo relativno trde maže (odvisno od temperature zraka). Novozapadli ali topeči se sneg ima veliko površino kristalov, ki imajo veliko vlažnost in vplivajo na nastajanje vodnega »filma«, vendar je njih trdnost neznatna. Kot rezultat tega se pojavi slabo združevanje maže s snegom, smuči zaradi tega drsijo nazaj. Zato je izbira maže za novi sneg pri temperaturi 0 stopinj Celzija znatno težja.

— Obležan sneg — kristali so razdrobljeni v prah in zrnca. Pri drobno zrnatem snegu je specifičen pritisk slab, »vodni film« se ustvarja počasi in drsenje je slabše kot pri grobo zrnatem snegu. Mazanje mora biti debelejša, da se maža dobro sprime s podlago.

— Stari sneg — kristali so največkrat stopljeni in ponovno zmrznjeni. To je oster in grobo zrnat sneg, ki nastaja med taljenjem in ponovnim zmrzovanjem sredi zime ali spomladi. Pri grobo zrnatem snegu je specifičen pritisk

večji, zaradi česar se hitro pojavijo plast vode, ki povzroči odlično drsenje. Kolikor je površina, ki se dotika snega manjša, toliko slabša je tudi spojitev. Mazanje mora biti močno z mehko mažo in ustrezno debelo.

Na drsenje smuči posebno močno vplivajo struktura snežink ter zračna in snežna temperatura. Med drsenjem smuči po snegu se zaradi pritiska in upora poveča temperatura med snežinkami in površina smuči, ki so namazane, s tem pa se ustvari plast vode, ki povzroči odlično drsenje. Kolikor je število točk, ki se dotikajo snega, manjše, toliko je spojitev slabša.

V ledeno mrzlih dnevih ostanejo temperature zraka ves dan enake ter se temperatura snega ne spreminja. Vse ostale dneve so temperature zjutraj, opoldne in zvečer različne, torej se spreminjajo in vplivajo na temperaturo snega. Preden pričnemo mazati smuči, moramo ugotoviti temperaturo zraka in snega. Zaradi možnosti spremembe vremena je potrebno opazovati stalnost vremena. Če opazujemo kristale pri -12 stopinjah Celzija v novem snegu in pri 0 stopinjah Celzija, vidimo, da so enaki, vendar so pri nižji temperaturi z bolj trdimi mažami kot pri 0 stopinjah Celzija, kjer mažemo z mehkejšimi mažami.

Pri izbiri maže moramo upoštevati tudi vlažnost snega.

Sneg je lahko pri 0 stopinj Celzija pršič ali pa zelo vlažen sneg.

Vlažnost snega lahko ugotovimo takole:

- suh sneg se ne sprime v kepo,
- vlažen sneg se sprime v kepo,
- moker sneg, iz kepe teče voda,

Maže bomo torej izbrali na osnovi podatkov o:

- temperaturi zraka (stalna oz. v porastu),
- vrsti snega (nov, obležan, star),
- vremenski napovedi (stalno ali nestalno vreme).

(se nadaljuje)

Janez Gorjanc

PODPISAN JE SAMOUPRAVNI SPORAZUM O PRAZNOVANJU DEDKA MRAZA

16. oktobra 1978 je bil v prostorih Skupščine občine Kranj podpisan samoupravni sporazum o praznovanju dedka Mraza v občini Kranj. Pred podpisom sporazuma je predsednik občinske konference SZDL tov. Slavko Malgaj govoril o pomenu praznovanja dedka Mraza v smislu vzgojnega oblikovanja in razvedrila otrok, o odpravljanju socialnih razlik in vključevanju vseh otrok ob pričakovanju novega leta, kot o povezovanju delovnih organizacij in krajevnih skupnosti. Opozoril je tudi na odgovornost koordinacijskega odbora, ki je formiran pri občinski konferenci SZDL, kot na organizacijsko in vsebinsko delo odborov za praznovanje dedka Mraza v krajevnih skupnostih, v katere se bodo vključevali delavci — občani.

Samoupravni sporazum je podpisalo 40 delovnih organizacij s področja gospodarstva in 49 organizacij in skupnosti družbenih dejavnosti. Gotovo je, da bo prvo leto precej organizacijskega dela, da bodo praznovanja v krajevnih skupnostih uspela, da bo tudi nekaj težav v samih delovnih organizacijah pri organizaciji praznovanja — obdarovanja otrok tistih delavcev, ki ne bodo vključeni v krajevne skupnosti. Del delovnih organizacij pa bo ostal pri obdaritvi otrok v delovnih organizacijah — ali se ti otroci ne bodo udeležili praznovanj tudi v krajevnih skupnostih, v vrtcih, če so otroci v varstvu in v šolah, če so šoloobvezni?

PISALI SO VAM

Iz Batajnice se je oglasil Bojan Rogelj s pozdravi vsem v obratu IV in z željo, da mu pošljemo naslov obrata IV.

Prošnji ugodimo takoj, če je le v naši moči, če boš pisal komu v obrat IV, piši na naslov: Sava Kranj Ind. gumijevih in kemičnih izdelkov obrat IV, Savska cesta 20 A.

Prilagamo še tvoj naslov, mogoče boš tudi od sodelavcev prejel kakšno sporočilo.

BOJAN ROGELJ
V. P. 9858/2
11274 BATAJNICA

KUKAVICA FAK se je oglasil iz Zrenjanina. Lepo pozdravlja vse sodelavce in jim želi veliko delovnih uspehov. Njegov naslov je:

FAIK KUKAVICA
V. P. 2376/2
23002 ZRENJANIN

Naše glasilo dobiš zagotovo. Lep pozdrav.

Jože Pesko nam je poslal razglednico Skopja, kjer služi vojaški rok. Jože, hvala za pozdrave, tudi tebi bomo poslali Savo. Še tvoj naslov: Jože PESKO

V. P. 6428/2
91002 SKOPJE

ZAIM DELILOVIČ se oglašja iz Dervente. Pozdravlja sodelavce iz TAP-a in sostanovalce iz samskega doma. Pozdrave imenovanim tovarišem bomo sporočili ustmeno. Lep pozdrav in dobro se imej!

V Donjem Miholjcu služi vojaški rok Velko Krivec, ki pozdravlja vse sodelavce na Konfekciji potniških radialnih plaščev.

Pišite mu kaj!
Njegov naslov je:

VELKO KRIVEC
V. P. 1003
54540 DONJI MIHOLJAC

ZANIMIVO, NOVO IZ TOTRE, CEVI ZA PODNO GRETJE

(Nadaljevanje s 6. strani)

Trenutno izdelujemo samo eno dimenzijo, in sicer O 20 mm, izdelujemo pa tudi spojne elemente za varjenje. Naš kooperant pa je vpeljal proizvodnjo kovinskih spojin elementov, ki se uporabljajo na prehodih iz plastičnih cevi na kovinske dele, vpeljali pa smo tudi proizvodnjo za prečiščevanje cevi na mrežo.

Hočem poudariti tudi ekonomske prednosti tega izdelka. Začetna investicija je vsekakor nekoliko višja od radiatorskega ogrevanja. Te cevi so nekoliko dražje, vendar je ekonomičnost opravičena že s tem, da v teh ceveh uporabljamo precej nižjo temperaturo vode. Tako pri energiji letno lahko prihranimo od 30 do 50 odstotkov. Še o ceni: v en kvadratni meter stanovanjskega prostora oz. ogrevalnega prostora bi morali vgraditi od 5 do 7 dolžinskih metrov cevi. Pomembni pa so naslednji pogoji: maksimalno, še biološko sprejemljiva temperatura tal je 30 stopinj Celzija, ozračja pa različna, seveda ne preko 20 stopinj Celzija. No in če hočemo zadovoljiti te pogoje, potem moramo vgraditi že omenjeno število dolžinskih metrov cevi na kvadraten meter stanovanjske površine. Dolžinski meter te cevi pa stane 3250 st. dinarjev, kar s preprostim računom pomeni, da so stroški za vgraditev cevi za kvadratni meter stanovanjske površine 17.250 do 22.750 starih dinarjev. V tej ceni je vračunan tudi prometni davek.

Spojni elementi, spojke pa stanejo okoli 10.000 starih dinarjev. Ventile in razdelilnike pa nam bo dobavljal Titan Kamnik, nekaj tudi IMP. To niso kotni, temveč ravni ventili, ki se dobe v vseh trgovinah s takšnim materialom. Ostali deli centralne kurjave pa so klasične izdelave. Veliko pridobimo tudi z enostavnostjo polaganja teh cevi, saj to lahko opravi vsak sam. Strokovnjaku ostane le priklop ob razdelilniku. Cevi se polagajo na kovinsko mrežo, pri normalni temperaturi, brez dodatnega ogrevanja. Cevi se lahko zvijajo na mrežo in se pripnejo s klemami, ki jih proizvajamo, lahko pa se pritrdijo tudi z žico. Če pa je cev treba variti, mora to storiti naš strokovnjak s posebno varilno napravo, ki dela na principu polifuzijskega varjenja.

Te storitve zaenkrat delamo le v okolici Ljubljane. V bližnji prihodnosti pa bomo organizirali seminarje za varilce, na katerih jih bomo usposobili tudi za ta dela. Cevi omenjenih dimenzij in kvalitete je moč dobiti v Totri, kjer se dobijo tudi spojni elementi. Za te cevi dajemo garancijo. Cevi so testirane v laboratorijih tehnične šole v Ljubljani.

Tisočurni test pri določeni temperaturi in pritisku je dobra garancija. Cevi so tudi atestirane. Prodajamo le cevi 1. kvalitete, tako da pri teh ceveh ni nobene možnosti popusta. Pogoj za polaganje teh cevi je tudi termični izračun, ki ga lahko opravi vsak projektant centralnega ogrevanja.

Povem naj še to, da je podno ogrevanje lahko samostojno, lahko pa je kombinirano s klasičnimi radiatorji. Podatke o termičnih izračunih, o pogojih polaganja pa lahko dobite na fakulteti strojništva, s katero zelo uspešno sodelujemo. Sistem podnega gretja TOTRATERM je financirala Raziskovalna skupnost. V nalogi pa smo sodelovali prav s fakulteto za strojništvo. Prvi izdelki so bili preizkušeni prav v laboratoriju za sanitarno in ogrevalno tehniko na omenjeni fakulteti. Tam se opravljajo tudi vsi praktični poskusi in meritve.

Toliko za danes, o tem novem in zanimivem izdelku iz Totre. Za eno od naslednjih števil glasila mi je tov. Ciril Židan obljubil širšo popolno, strokovno informacijo o tem izdelku. Prepričan sem, da bo ta informacija zanimiva za vse, še posebej pa za graditelje hiš, ki jih v Savi ni malo.

L. M.

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Skupščine občine Kranj, AMD Kranj, Šenčur, Cerklje in Združenje šoferjev in avtomekanikov – podružnica Kranj

VABIJO

na centralno predavanje za vse udeležence v prometu, ki bo v nedeljo, dne 10. 12. 1978, ob 9. uri v veliki dvorani kina CENTER v Kranju.

Tema predavanja:

Zanimivosti s področja varnosti cestnega prometa

Predaval bo prometni strokovnjak Marjan Metljak iz Ljubljane.

Po predavanju si boste ogledali prometno-vzgojne filme.

Vse za varnost prometa!

Predsednik sveta
Janko Košnik

NOVOSTI

1. Sprejel za zaščito predmetov pred požarom – V Veliki Britaniji proizvajajo preparat »Limpet«, ki sestoji iz mešanice mineralnih vlaken in neorganskega veziva. Preparat proizvajajo v obliki suhega prahu, ki dispergira v vodi in se brizga na površine, ki jih želimo zaščititi pred požarom. Preparat uporabljajo predvsem v ladjedelnstvu za izoliranje pregradnih sten. Proizvajalec: »TAC Construction Materials Ltd.«, Manchester.

Ekonomska politika, Beograd, 27, 1372, 17. julij 1978, 48

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem TAP – Konfekcija se iskreno zahvaljujem za prekrasno poročno darilo.

Hvala por. Urbanc Marta

ZAHVALA

Ob izgubi svoje drage mame se zahvaljujem vsem sodelavcem v Avtozračnicah za podarjeno cvetje, vence in izrečeno sožalje.

Zdenko Bajželj z družino

IZZID ŽREBANJA NAGRADNE KRIŽANKE

Tokrat je v uredništvo prišlo 160 rešenih križank. Komisija v sestavi Jakupak Vida, Vreček Marinka, Jerešina Nada je izžrebala naslednje pravilno rešene križanke:

3. nagrada Jereb Marija SPS, Sp. Brnik 67, p. 63000 Cerklje – 50,00 din

2. nagrada Nadja Markun RTI, Britof 146, 64000 Kranj – 100,00 din

1. nagrada Nadja Pipan, Veljka Vlahoviča 10, Kranj – 150,00 din

Nagrade bodo izžrebanci prejeli ob izplačilu osebnega dohodka za mesec december. Vsem iskreno čestitamo!

Š. K.

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirikrat tedensko, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk GP Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za pravo in kulturo SRS (št. 421-1/72) z dne 27. marca 1973.